EDICE DOKUMENTŮ Z FONDŮ
STÁTNÍHO ÚSTŘEDNÍHO ARCHIVU V PRAZE

7/2

Z PROTOKOLŮ SCHŮZÍ DRUHÉ ČESKOSLOVENSKÉ VLÁDY

(první Tusarovy)
1919 — 1920

EDICE VYBRANÝCH PASÁŽÍ

K vydání připravily: Věra Helešicová, Raisa Machatková

PRAHA 1984

EDICE DOKUMENTŮ Z FONDŮ
STÁTNÍHO ÚSTŘEDNÍHO ARCHIVU V PRAZE

7/2

Z PROTOKOLŮ SCHŮZÍ
DRUHÉ ČESKOSLOVENSKÉ VLÁDY

(první Tusarovy)
1919 — 1920

EDICE VYBRANÝCH PASÁŽÍ

K vydání připravily: Věra Helešicová, Raisa Machatková

PRAHA 1984

Ú V O D

Výsledky voleb do obecních zastupitelstev v českých zemích a ve Slezsku v červenci roku 1919 ukázaly jasně rozvržení politické moci. Sociální demokracie se stala nejsilnější politickou stranou. Získala 30,1% (tj. 935.000) hlasů. Za ní následovala Republikánská strana českého venkova, Československá strana socialistická, Československá strana lidová a Národní demokracie.

Na základě výsledků těchto voleb byla 8.července jmenována presidentem T.G.Masarykem podle § 14 prozatímní ústavy z 23.května 1919 nová vláda. Tvořilo ji 15 ministrů, od 6.prosince 1919 16 ministrů. Po čtyřech místech připadlo straně sociálně demokratické, agrární a socialistické, spojené se stranou pokrokovou. Dvě místa obsadili ministři ze slovenského poslaneckého klubu a Slovákům bylo slíbeno ještě třetí místo. Mimo stranickou příslušnost stál i v této vládě ministr zahraničních věcí dr.Eduard Beneš.

Za sociálně demokratickou stranu zasedali ve vládě Vlastimil Tusar, který byl postaven do čela vlády, Antonín Hampl, ministr veřejných prací, Gustav Habrman, ministr školství a národní osvěty, dr.Ladislav Winter, ministr sociální péče.

K agrární straně náleželi Antonín Švehla, který získal s resortem ministerstva vnitra i hlavní mocenskou pozici ve státě, dr.Cyril Horáček, ministr financí, František Staněk, ministr pošt a telegrafů, Karel Prášek, ministr orby.

K národně socialistické straně patřil dr.Ferd. Heidler, ministr obchodu, Václav Klofáč, ministr národní obrany, Jiří Stříbrný, ministr železnic, a dr.František Veselý, ministr spravedlnosti. Za slovenský poslanecký klub byli do vlády jmenováni Fedor Houdek, ministr výživy, a dr.Vavro Šrobár, ministr zdravotnictví a tělesné výchovy. Po 6.prosinci 1919, když bylo zřízeno ministerstvo unifikací, přišel do vlády též dr.Milan Hodža.

V průběhu působení této vlády došlo k několika změnám ministrů. 9.října vyměnila agrární strana ministra financí. Stal se jím místo dr.Cyri-

la Horáčka Kuneš Sonntág. Podobně vyměnila strana národně socialistická ministra železnic Jiřího Stříbrného. Novým ministrem byl jmenován dr.Emil Franke. 1.dubna odešel ze zdravotních důvodů ministr Fedor Houdek a jeho místo nebylo již obsazeno. Zatímním vedením byl pověřen ministr financí.

V nové vládě nebyly zastoupeny strana národně demokratická a strana lidová, což u nich vyvolalo značné roztrpčení, a obě se tím dostaly do vládní opozice.

I když se zdálo, že vláda, v níž je osm socialistických ministrů, je na straně pracujících, skutečnost byla jiná. Došlo k úzké spolupráci mezi buržoazní agrární stranou a stranou sociálně demokratickou v boji proti sílící levé opozici. Většina socialistických ministrů ve vládě zastírala její skutečný protirevoluční charakter.

Dva dny po svém jmenování, 10.července 1919, se nová vláda představila Národnímu shromáždění a předseda přednesl programové prohlášení. Za hlavní úkol si vláda stavěla vnitřní a vnější upevnění státu. V prohlášení slibovala ve všeobecných formulacích uskutečnění některých revolučních požadavků doby jako provádění pozemkové reformy, úpravu pracovních poměrů dělnictva, zavedení dělnických komor, zavedení sociálního pojištění, ale zdůrazňovala, že chce "postupovati sice rozhodně, nicméně však s největší obezřetností, jsouc si vědoma, že organizace výroby jest jemný mechanismus, jenž nesnese násilného nebo ukvapeného zasahování".[1)]

O nejožehavější otázce, která dělnictvo zajímala nejvíce, o otázce socializace, předseda mluvil jen nejasně a neurčitě. Sliboval jen, "že po skončené anketě uhelné bude lze přikročit k společenskému ovládnutí těžby uhelné a rudné".[2)]

Programové prohlášení naznačovalo, že vláda bude pokračovat v zahraniční i vnitřní politice předcházející vlády Kramářovy. Bylo velmi opatrné, umírněné a všeobecné. V debatě o něm poslanec národní demokracie Rašín řekl,

---

1) Národní shromáždění Republiky československé v prvém desetiletí, Praha 1928, str.58-59.

2) Tamtéž, str.59.

že "je prohlášením, při kterém jsme skutečně na rozpacích, poněvadž se pohybuje v takových všeobecnostech, že je těžko, abychom si mohli udělat obraz o směru a cílech této vlády".[1] Z těchto důvodů bylo prohlášení přijatelné téměř pro všechny kruhy zastoupené v poslanecké sněmovně. Proti prohlášení se při hlasování 11.července postavili otevřeně jen poslanci klubu lidové strany. Poslanci národně demokratického klubu takticky odešli ze sněmovny.

V době ustavení Tusarovy vlády docházelo v celé republice k řadě stávek a demonstrací politického charakteru. Do stávky vstoupili severočeští horníci, aby demonstrovali svoji nespokojenost s tím, že do nové vlády nebyl jmenován Bohuslav Vrbenský, jenž byl v minulé vládě jediným ministrem, který zastupoval opravdové zájmy pracujících. K nim se připojili i horníci kladenští s požadavkem provedení socializace. Protestovali také proti zatčení Antonína Zápotockého a Aloise Muny pro styky s Maďarskou republikou rad.

Na podzim v roce 1919 se situace dále vyostřila v důsledku zhoršujících se životních podmínek pracujících. Opatření, která Tusarova vláda učinila, aby zmírnila bídu a hlad, byla nedostačující. Proletariát pod vedením levice sociální demokracie se rozhodněji dožadoval uskutečnění socializace průmyslu a bank, zlepšení zásobování, zvýšení mezd. Došlo k řadě stávek a demonstrací. V listopadu vypukla stávka dělníků a úředníků v kovodělném průmyslu, v lednu 1920 stávkovali horníci v ostravsko-karvínském revíru a zemědělští dělníci na bývalých císařských statcích na Kladensku. Začali stávkovat i železničáři.

Zhoršilo se též postavení pracujících na Slovensku, kde byl úplný nedostatek základních životních potřeb. Důsledkem tohoto stavu byl růst masového protestního hnutí. V souvislosti s pronásledováním organizátorů stávky zemědělských dělníků na Hlohovecku došlo v březnu 1920 ke střelbě v Rumanové. Četníci tam zastřelili při zatýkání zemědělských dělníků 2 občany.

V říjnu a v listopadu 1919 se zvedla vlna odporu proti cestě zavilého odpůrce sovětského Ruska Karla Kramáře do Ruska k Denikinovi. Odjel do Oděsy se schválením francouzské vlády a tichým souhlasem odpovědných českosloven-

---

1) Těsnopisecké zprávy poslanecké sněmovny Revolučního národního shromáždění, 62.schůze, str.1936.

ských míst s oficiálním prohlášením francouzského ministerstva zahraničí o ruské otázce a se sliby o pomoci ze strany buržoazního Československa. Odpor k této cestě byl tak spontánní, že i pravicoví vůdci sociální demokracie se od této cesty distancovali.

Boj proletariátu na obranu a uznání sovětského Ruska, požadavky znárodnění dolů, hutí a velkých průmyslových podniků, boj za socialistickou republiku výrazně ovlivnily a prohloubily názorovou diferenciaci uvnitř sociální demokracie.

Dne 5.října 1919 vystoupila poprvé levá opozice uvnitř sociální demokracie se svým prohlášením o taktice strany. Ostře v něm kritizovala oficiální vedení strany za oportunistickou a kompromisní politiku nahrávající buržoazii. Činila vedení strany zodpovědným za útok proti Maďarské republice rad a za poměry na Slovensku. Požadovala prosazovat ve vládě důsledně revoluční program proletariátu - zřízení socialistické republiky. Předložila návrh socializačního programu, který mělo vedení prosazovat ve vládě. Vedení strany odmítlo kritiku i návrh levice. Tím se dále prohloubily rozpory ve straně.

Na konferenci 7.prosince 1919 se levice oficiálně ustavila a přijala název marxistická levice. Vydala obsáhlé prohlášení, v němž shrnula své požadavky. Za hlavní úkol v tomto období vytýčila prosazení socializace výroby a směny výrobků za předpokladu převzetí moci dělnickou třídou.

Vytvoření marxistické levice mělo pro revoluční hnutí obrovský význam. Znamenalo první krok k vytvoření samostatné revoluční strany československého proletariátu.

Názorové vyhraňování a růst levice znemožňovaly oficiálnímu vedení strany ve vládě otevřenou spolupráci s buržoazií. Snažilo se proto takticky manévrovat s levicí i s vládními buržoazními stranami, což se neobešlo bez krizových situací.

Na podzim v roce 1919 vláda jednala o přijetí zákona "na ochranu koaliční a osobní svobody proti zaměstnavatelům i organizacím". Podnět k řešení této otázky dala stávka horníků rosicko-oslavanského revíru. Revoluční dělníci se energicky vypořádávali se stávkokazy, jež se rekrutovali zejména ze strany národně socialistické. I jinde revoluční proletariát, vedený marxisti-

ckou levicí, rozhodoval o politické situaci na závodech. Nepřipustil zakládání tzv. žluťáckých organizací. Buržoazní politické strany proto požadovaly vydání zákona, jenž by jim tuto činnost umožňoval. "V zákoně tomto", pravilo předsednictvo výkonného výboru Československé strany socialistické, "budiž pamatováno na zákonné povinné ručení ústřední organizace za veškeré hmotné škody způsobené jednáním jejich činovníků nebo členstva v tom smyslu, že dotyčná organizace, resp. ústředí, jest povinna hraditi ušlý výdělek, jiné hmotné škody nezákonným nátlakem jejích údů kterémukoliv zaměstnanci způsobené. Tato náhrada nezmenšuje nikterak tíži zákonem stanovených trestů, které v zájmu veřejného řádu musí býti přísné." 1)

Ústřední výkonný výbor Československé strany socialistické pokládal splnění této podmínky za nezbytný předpoklad klidného a bezpečného vývoje republiky a hrozil, že kdyby požadavek ten nebyl splněn, museli by ministři jeho strany odejít z vlády. Toto jednání znamenalo otevřenou roztržku mezi socialistickými stranami a demisi všech čtyř národně socialistických ministrů. Po zásahu presidenta republiky T.G.Masaryka, který demisi nepřijal, se spor jakž takž urovnal. Tusar požádal národně socialistické ministry, aby pokračovali ve své práci ve vládě, a oni souhlasili. Tak byla zažehnána první krize druhé vlády.

Vzhledem k revoluční situaci nemohla si vláda dovolit velké rozpory. Jednání skončilo smírem a vydáním vládního nařízení o rozhodčích soudech dělnických pro spory o vypuzení z práce.

Pod tlakem rostoucího radikalismu dělnictva byla vláda donucena k řešení otázky socializace. Už v prosinci 1919 začala projednávat zákony, jež pokládala za její začátek. Byly to zákony o závodních a revírních radách v hornictví a zákon, jímž se ustavují hornické rozhodčí soudy. Teprve pod vlivem velké stávky hornictva na Ostravsku byly 25.února 1920 přijaty. Byly to první zákony, jež president republiky nepodepsal a k nimž měl své připomínky. Zákon o revírních radách, i když nejasným způsobem, ale přece naznačoval zásadu účasti horníků na zisku.

---

1) Národní shromáždění Republiky československé v prvém desetiletí, Praha 1928, str.66.

Charakter kompromisu měly i další důležité zákony. 29.února 1920 byl po dlouhém projednávání odhlasován ústavní zákon, zákon o volebním právu do poslanecké sněmovny a o složení a pravomoci senátu. V ústavním zákonu se projevila pravá podstata této vlády. Ústava potvrdila a upevnila buržoazně demokratický charakter republiky.

Den po vyhlášení uvedených zákonů, tj. 7.března 1920, vypsalo ministerstvo vnitra první volby do Národního shromáždění. Měly se konat 18. a 25.dubna 1920.

Ještě před volbami do poslanecké sněmovny Národního shromáždění 14.dubna vypukla další vládní krize. Ministři agrární strany podali demisi, protože byl přijat sociálně demokratický návrh zákona o zřízení poradních sborů o obecním statku. O demisi se již nejednalo, protože činnost vlády skončila s ukončením práce Národního shromáždění. 15.dubna podal předseda vlády presidentovi republiky demisi celého kabinetu a ten ji přijal. Ve své práci vláda pokračovala fakticky až do 25.května 1920.

Vláda rudo-zelené koalice i přes socialistickou většinu ministrů stála na straně buržoazie a velkokapitálu. Bojem proletariátu byla sice donucena k některým ústupkům ve prospěch dělnictva, ale i ty se snažila využít proti sílícímu revolučnímu hnutí.

x-x-x-x

Edice vybraných částí z protokolů druhé československé vlády navazuje na předchozí svazek z období první vlády. Doplňuje Katalog a rejstříky k protokolům schůzí vlád z fondu Předsednictvo ministerské rady, druhá československá vláda (první Tusarova). Úvod k první edici této řady obsahuje metodiku výběru a přepisu dokumentů.

Výběr byl prováděn z 99 protokolů schůzí druhé vlády a obsahuje 49 dokumentů.

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ PRVNÍ TUSAROVY VLÁDY

přednesené dne 10.července 1919 v poslanecké sněmovně

Národního shromáždění

Vážené Národní shromáždění !

Nastupujeme na místo kabinetu, jenž se zrodil z prvních potřeb revolučního převratu československého a odpovídal poměrům a potřebám doby. Nová vláda pokládá za slušno na prvém místě loajálně uznati všechny práce, jež pove výstavbě státu byly do dnešního dne vykonány. Ve všeobecném rozvratu podařilo se první vládě za součinnosti celého národa zachovati republice poměrný klid a položiti základ k dílu, jež přetrvá věky.

K tomu bylo zapotřebí sebezapření, houževnatosti a především lásky k velikému ideálu národu: ke svobodě a samostatnosti. Neváhám vysloviti všem kolegům, kteří převzali na sebe břemeno první republikánské vlády, vřelý dík. Vzpomínám zejména prvního ministerského předsedy dr.Karla Kramáře (Výborně ! Potlesk.), který v Paříži při mírové konferenci prokázal naší společné věci služby ceny trvalé. Budiž dále vzpomenuto, že součinností jednotlivých ministerstev s Národním shromážděním podařilo se uskutečniti řadu dalekosáhlých reforem ve všech oborech veřejného života, jež tvořily součást vládního programu ze dne 9.ledna t.r.

Řada jiných zákonných reforem byla ministerstvy připravena, jež nová vláda hodlá dovésti ke zdárnému konci.

Nová vláda jest si vědoma, že po osmiměsíčním vývoji evropské i vnitřní situace přibyly k prvotním úkolům nerozřešeným dosud úkoly nové a další.

Zřetel nás všech, vlády, Národního shromáždění i celého československého národa obrácen jest ke Slovensku. Po tisíciletém jařmu cizovlády spojeho bylo Slovensko se zeměmi českými, aby tím byla pro vždy zaručena a zabezpečena jeho svoboda. (Výborně !) S tímto výsledkem světové války nespokojili se však ti, kteří Slovensko donedávna drželi v moci své nadvlády. Pod falešnými hesly a porušivše platné úmluvy odvážili se Maďaři sáhnouti na naše Slovensko ozbrojenou rukou. Byli odraženi dík pomoci našich spojenců a dík i jednomyslné vůli národa, pobouřeného vetřeleckým vpádem do naší země. Posíláme slova vřelých díků synům lidu, kteří se zbraní v ruce spěchali obětovati za svobodu Slovenska krev i životy. (Výborně ! Dlouhotrvající potlesk.)

V čele naší armády stálo obezřetné velení, jež vedlo vojsko k úspěchu. (Výborně ! Shromáždění propuká v ovace generálovi Pellému.) Konstatujeme to s vděčností a s projevem díků Francii. (Bouřlivý souhlas.) Důstojníci, jež nám Francie poslala, upevnili pásku poutající Republiku československou k republice francouzské. (Potlesk.) Děkujeme při této příležitosti také Itálii (Potlesk.), která, vyzbrojivši naše dobrovolníky, položila základ naší branné moci na Slovensku. (Výborně !)

Víme dobře, že poměry v této části Evropy jsou neustálené. Přes naši poctivou snahu žíti v míru a dobrém poměru se všemi svými sousedy nejsme ještě jisti a bezpečni před novými útoky. Chceme a budeme proto spoléhati na svou vlastní připravenou a zorganizovanou obrannou sílu a moc (Potlesk.), abychom kdykoliv mohli na obranu své svobody zasáhnouti - bude-li potřebí - i ozbrojenou rukou proti komukoliv. (Výborně ! Potlesk.) Národ, dlouho zotročený militarismem, tím se nevrací k soustavě militaristické; organizace nové naší branné moci odpovídati bude zásadám demokracie. (Výborně !)

V souvislosti s opatřeními na Slovensku ukázala se nutnost omeziti některé svobody občanské. Opatření ta jsou přechodná a budou zrušena, jakmile budou sjednány záruky, že Slovensko není více ohroženo.

V zahraniční politice pokračovati chce vláda na dráze, která dovedla národ ke státní svobodě. Budeme i dále pěstovati a prohlubovati přátelské styky se spojeneckými mocnostmi. (Výborně !) Se svými sousedy a se všemi ostatními státy vůbec chceme udržovati dobré styky na podkladě mírumilovnosti a účinné hospodářské politiky.

Přecházeje k vnitřním úkolům chci především říci, že vláda si přeje postupovati v naprosté součinnosti s Národním shromážděním a je přesvědčena, že touto vzájemnou součinností lze nejlépe zmoci všechny úkoly, jichž rozřešení ke zdárnému rozvoji státu jest třeba. Především jde o to, aby co možno nejrychleji bylo zlikvidováno smutné válečné dědictví, jež doposud ochromuje jak veřejnou správu, tak i všechnu činnost hospodářskou a výrobní. Zároveň však jest nám pokračovati ve výstavbě státního života na všech polích správy a zákonodárství. Především půjde o uzákonění ústavy a provedení správní reformy, při čemž zvláštní zřetel bude nutno věnovati potřebné unifikaci zákonodárství i správy v celé republice. Vláda předloží patřičné osnovy, zejména

o zřízení unifikačního úřadu v čele s ministrem. Zejména vláda bude dbáti, aby co nejrychleji mohly býti provedeny volby do Národního shromáždění.

Nadchází okamžik, kdy přikročíme k vytvoření zákonitých podmínek pro soužití a součinnost národnostních menšin. Staré tradice národa a duch nové demokracie nám úkol usnadní. Myšlenka násilí byla vždycky cizí našemu národu. Budeme se držeti zásad demokracie, která znamená rovnost před zákonem pro všechny občany státu. (Výborně !) Naším volebním řádem obecním jsme již dokázali, že v Československé republice přichází ke stejnému právu každý občan bez rozdílu jazyka. V tomto duchu budeme pokračovati. Vedle těchto prací o nové ústavě a správě připadá nám starost o další plánovitou výživu a zásobování lidu. Nejsme dosud tak šťastni, abychom potřeby denního života uspokojiti mohli výsledky své vlastní práce na půdě a v závodech. Jsme do značné míry odkázáni na dovoz z ciziny. Vláda používá této příležitosti, aby vzdala vřelý dík Spojeným státům americkým (Výborně ! Potlesk.), které nejenom poskytly prostředky aby potraviny z Ameriky byly k nám dováženy, nýbrž přímo velkodušným darem chrání děti našeho chudého lidu před pohromou hladu. V tom směru jsme díkem povinni také Velké Británii. (Výborně ! Potlesk.) Tito naši mocní spojencové nám pomohli překonati dobu pro stát i národ nejvýše kritickou.

Nedostatečná výživa lidu způsobila ve zdravotním stavu občanstva příšerné zhouby. Správa zdravotní jest si vědoma, že velmi mnoho prostředků státních bude muset býti vynaloženo k tomu, aby s největší rozhodností potírány byly následky podvýživy, zejména tuberkulóza, a aby organizace veřejných léčebných ústavů byla doplněna a vybudována. Vláda nemíní zabraňovati dovozu nezbytných předmětů, jež nemohou býti ihned doma vyrobeny a jež jsou obyvatelstvu potřebny. Tím ovšem nebude opuštěna snaha vyrobiti doma, co vyrobiti lze. Dále nutno bude prodloužiti státní hospodářství obilnin a zreformovati kontrolu oběhu a výroby statků. Vláda chce věnovati obzvláštní péči uzavření obchodních smluv. K oživení našeho národního hospodářství válkou vysíleného chceme využíti všech zdrojů a sil, jež jsou po ruce. Budeme se snažiti, aby všechny vůči státu loajální živly připuštěny byly ke spolupráci. Jedním z předpokladů znovuvybudování jest úprava právních poměrů podniků zahraničních, jež mají své závody v území Československé republiky. Vláda

ujme se tohoto úkolu, jakmile jednáním mírovým sjednány budou potřebné předpoklady. Zahraniční kapitál, který jevil ochotu pomáhati při obrození našeho národního hospodářství, získá tak základnu právní jistoty. Rovněž byly válkou těžce poškozeny naše kruhy živnostenské, neboť většina jich byla po léta vytržena ze svých závodů. Vláda pokládá za svou povinnost úsilovně podporovati znovuvybudování jejich podniků a přizpůsobení se mimořádným poměrům poválečným. (Výborně !)

Mnoho pozornosti a mnoho dobré i pevné vůle vyžadovati bude uvedení státního rozpočtu do rovnováhy. Ve směru finančně politickém třeba nových daňových reforem. Zásady demokracie hodláme uplatniti i v daňové politice státu tak, aby intenzivněji byl postižen důchod z kapitálu proti důchodu z práce. Chystaná dávka ze jmění zbudována bude na zásadě vzestupnosti a má zvláště postihnouti bohatství nabytá ve válce. (Výborně !) Velmi obtížný, ale také naprosto neodkladný je úkol postaviti také finance veřejnoprávních korporací (obcí, okresů atd.) na pevný základ. Úkolem tímto chce se vláda velmi vážně zabývati.

V oboru osvěty bude vláda pečovati o vývoj našeho školství a národní kultury v duchu pokroku a demokracie vpravdě republikánské. Řešení všech životních otázek doby přítomné i příští usnadněno a umožněno bude vybudováním všech složek výchovy a vzdělání národa. Vláda jest si vědoma, že náklad v tomto směru státem poskytnutý ponese nejhojnější zúročení a plodné požehnání. (Výborně !)

S velkou odvahou zahájilo Národní shromáždění veliké dílo sociální obnovy svým záborovým zákonem z dubna t.r. Tím byla započata pozemková reforma ve slohu a duchu, jakou nemůže se honositi žádné jiné zákonodárství. Toto dílo musí býti dobudováno jak zákonnými doplňky, tak i administrativními opatřeními. Vláda bude toho dbáti, aby praktické provádění reformy vedeno bylo úmysly, z nichž se zrodil zákon. Přikročíme ihned ku zřízení Pozemkového úřadu. Zvláštní poměry na Slovensku vyžadují, aby tato pozemková reforma byla co možno nejvíce urychlena. (Výborně !)

Vláda chce věnovati zvláštní péči znovuvybudování zemědělství válkou poškozeného, zejména se zřetelem na chov dobytka. K povznesení zemědělství přispěti chce také vybudováním autobusového a telefonního spojení zvlá-

ště v krajinách s řídkou sítí drah; snahy po zestátnění živelního pojišťování chce vláda podporovati. Zájmové komory zemědělské, jež vláda míní zříditi, budou důležitým činitelem při oživení a posílení zemědělství.

Ruku v ruce se sociální přestavbou zemědělskou musí jíti i přestavba ve výrobě průmyslové. Průmysl Československé republiky je v těžké krizi, která možná nedosáhla ještě svého vrcholu. Jednou z hlavních starostí vlády musí býti, aby průmyslové podniky - zvláště také na Slovensku - dostaly se do pravidelného chodu. K tomu cíli vláda chce s veškerým úsilím podporovati podnikatelskou činnost na poli obchodní, dopraví a úvěrové politiky a zpočátku nouzovými pracemi - zvláště stavbami - napomáhati hospodářskému životu. Přitom však musíme si býti vědomi, že všechna tendence doby směřuje k novému uspořádání výrobního řádu. Dělnictvu, které v dosavadním způsobu výroby bylo pouhou pomůckou, nelze se již spokojiti s tímto postavením. Dělník, na jehož práci isí nejen prosperita jednotlivého podniku, nýbrž i zdravý vývoj celého národního hospodářství, musí nabýti možnosti, aby spolurozhodoval o svém postavení a aby nebyl vylučován z podílu na výtěžku své práce. (Výborně ! Potlesk.)

Pracovní poměr bude nutno postaviti na zcela jiný základ, nežli na němž dosud spočíval. K této nové úpravě pracovního poměru hodlá vláda použíti zájmových organizací a vytvořiti k tomu cíli dělnické komory. Zákonné osnovy tyto budou předloženy Národnímu shromáždění v nejbližší době.

Vláda je přesvědčena, že nová úprava pracovního poměru uvede do pořádku výrobu dnes rozháranou.

Přes změny, jaké dozná postavení pracujícího člověka, nebude státní celek sproštěn povinnosti, aby spolupůsobil k jeho zaopatření v době, kdy pracovní schopnost jeho bude ochromena nebo vyčerpána. Proto chce vláda pokračovati na budování sociálního pojištění, pro něž reformou zákona nemocenského byly položeny silné základy.

Při vší práci sociálně politické musíme si však býti vědomi, že - opakuji - tendence doby směřuje k novému uspořádání výrobního řádu. Nelze obnovovati metody, jež ve válce ztroskotaly. V socialismu, který byl před válkou silou pouze kritickou, obsaženy jsou mocné síly konstruktivní a tvoři-

vé. Doba na nás žádá, abychom tyto tvůrčí síly vybavili a pracovali na takové výrobní organizaci, která by odpovídala ideálům pracujícího lidu a přitom zabezpečila nerušený chod výroby v přechodné době. (Výborně !) V tomto směru chce vláda postupovati sice rozhodně, nicméně však s největší obezřetností, jsouc si vědoma, že organizace výroby jest jemný mechanismus, jenž nesnese násilného nebo ukvapeného zasahování. (Výborně !)

Po skončené anketě uhelné bude lze přikročiti ke společenskému ovládnutí těžby uhelné a rudné. Vláda předloží dále osnovu zákona o elektrizaci.

Jest ještě řada jiných věcí a prací, jež chce vláda podporovati a řešiti. Neuvádím jich výslovně, omezuje se na vytčení těch bodů, ze kterých se dá posouditi směrnice vlády, jíž mám čest státi v čele. Také vím velmi dobře, že nás nebudete posuzovat jen podle našich slibů, nýbrž podle vykonané práce. Smím vás ujistit, že se na pilnou a svědomitou práci všichni těšíme. (Výborně ! Dlouhotrvající bouřlivý potlesk.)[1)]

x-x-x-x-

Rozprava o vládním prohlášení netrvala dlouho. V diskusi vystoupili poslanci strany socialistické Slavíček a Tučný, poslanec strany agrární dr.Viškovský, poslanec národní demokracie dr.Rašín, poslanci lidové strany dr.Šrámek a Šamalík, za klub České strany pokrokové dr.Bouček, za klub slovenských poslanců dr.Milan Hodža, za sociální demokracii dr.Meissner. Dne 11.července byla debata skončena a přikročilo se k hlasování.

Předseda: Debata je skončena, Debatu o vládním prohlášení zakončiti jest podle ustanovení § 67 našeho jednacího řádu hlasováním, schvaluje-li Národní shromáždění prohlášení vládní čili nic. Přistoupíme k hlasování. Prosím pány, aby zaujali svá místa. (Hluk. Zvoní.) Prosím o klid. Člen Národního shromáždění pan kolega dr.Hodža navrhl podle § 67 našeho jednacího řádu,

1) Těsnopisecké zprávy poslanecké sněmovny Revolučního národního shromáždění, 62.schůze, str.1912-1916.

aby Národní shromáždění schválilo prohlášení vlády. Kdo pro návrh tento hlasuje, prosím, aby povstal. (Děje se.) To je většina, prohlašuji návrh za přijatý. 1)

1) Tamtéž, str.1983.

Z PROTOKOLŮ PRVNÍ TUSAROVY VLÁDY

Dokument č.1

9.červenec 1919 (96.schůze)

Ministerský předseda zahajuje schůzi o 4 3/4 hod. odpoledne a vítá vřele členy vlády do první schůze nového kabinetu. Vzpomíná vřele zásluh odstupující vlády a oceňuje význam její činnosti vykonané za těžkých poměrů po převratu. Naznačuje dále obtížné úkoly nové vlády, zejména na poli hospodářském, a vyznačuje úkol dnešní ministerské rady, tj. sestavení vládního prohlášení pro Národní shromáždění a rozhodnutí otázky, má-li vláda vůči Národnímu shromáždění vysloviti přání, aby zasedání trvalo delší dobu, či má-li býti doporučeno, aby byly v nejbližším období vyřízeny pouze nejnutnější záležitosti tak, aby po krátkém zasedání byla delší doba ponechána vládě k promyšlení a propracování všech zákonodárných úkolů, jež napříště bude nutno řešiti.

Ministr vnitra děkuje za slova uznání pro bývalou vládu, jejíž jedinou snahou bylo prospěti republice, a kteráž byla prodchnuta upřímnou snahou za daných těžkých poměrů udržeti stát a pracovati ve vzájemné shodě, kterouž očekává i v novém kabinetě...

Dokument č.2

10.červenec 1919 (97.schůze)

... Provedena byla debata o několika podnětech na stylistické změny a změny byly částečně s jednomyslným souhlasem provedeny.

Na to bylo vládní prohlášení v definitivní úpravě po přečtení jeho ministrem vnitra ministerskou radou v plném znění schváleno.

Ministr školství a národní osvěty upozorňuje na to, že v parlamentárním životě v Československé republice a při občasných změnách vlády budou zhusta mnozí členové vlády vytrženi ze svého občanského zaměstnání, že utrpí

tím škodu a že po skončení své činnosti ve vládě budou míti ztížený opětný návrat do svého povolání. Jest toho náhledu, že jest povinností vlády touto otázkou se zabývati a uvážiti, nebyla-li by možnost vypláceti odstupujícímu ministru alespoň tříměsíční plat.

Navrhuje formálně, aby otázka tato byla projednána v příští schůzi ministerské rady a aby po meritorní stránce ministerský předseda uvážil, zdali by opatření to mohlo býti z položek k dispozici jsoucích učiněno.

Ministerský předseda béře na vědomí tento podnět a prohlašuje, že bude o něm v příští schůzi jednáno ...

Dokument č.3

14.červenec 1919 (98.schůze)

... Vzato na vědomí sdělení ministra vnitra, že s konceptními praktikanty, kteří zahájili stávku, nechá zavésti disciplinární řízení, ježto po jeho soudu, který došel souhlasu ministerské rady, postup konceptními praktikanty zvolený nemůže býti trpěn, zejména v oboru politické správní služby.

Zároveň bylo vzato se souhlasem na vědomí, že ministerstvo vnitra připravuje přiměřenou úpravu adjut konceptních praktikantů a úpravy jich poměrů a že se dotyčné návrhy nacházejí již u ministerstva financí.

V debatě o této věci konané přimlouval se ministr financí za to, aby vzhledem k tomu, že postup konceptních praktikantů lze vysvětliti přenáhlením následkem velmi nepříznivého jejich hmotného postavení, mělo místo mírné posuzování případu; ministr zemědělství vyslovil se ve smyslu vývodů ministra vnitra...

Dokument č.4

15.červenec 1919 (99.schůze)

...

Veleváženě Národní shromáždění !

Požádal jsem o slovo, abych jako nově jmenovaný ministr financí pronesl několik stručných slov o tom, jak na úkol svůj pohlížím a v čem vidím své poslání. Především jest mou povinností oceniti záslužnou práci svého váženého předchůdce, jenž jako první ministr financí našeho mladého státu musil vytvořiti první základy jeho správy finanční a jehož organizační talent, neúmorná píle a cílevědomá energie jsou všeobecně známy a budou vždy vděčně vzpomínány. Jest jen litovati, že nikoliv z věcných, nýbrž politických důvodů nebylo mu dopřáno dokončiti důmyslně započaté dílo valutní reformy, kterého se s takovým úsilím podjal. Já, jakožto jeho nástupce, nechci zde dnes rozvinouti nějakého dalekosáhlého programu. Jednak není k tomu příležitosti, jednak nevím, jak dlouho dnešní konstelace politická potrvá a mně i z jiných snad příčin možno bude v čele tohoto resortu setrvati. Nejsem také v budoucích rozhodnutích svých volný, nýbrž jsem aspoň zásadně vázán cestou, kterou nastoupil vážený můj předchůdce. Cesta ta sleduje určitý přímočarý plán, každé radikální odbočení mělo by za následek jeho porušení, zmar dosavadní práce a povážlivý zmatek. Kdybych byl tedy i sám býval původně jinou volil cestu, nezbývá mi nyní, než abych pokračoval ve směru jednou zahájeném a nejvýš snad si dovolil některé odchylky, mající dle mého názoru zmírniti jisté tvrdosti, které v obyvatelstvu se těžce nesou, bez kterých však pohříchu žádná reforma valutová se neobejde. Chtěl bych rád, pokud jen poněkud poměry to dovolí, přizpůsobiti náš finančně hospodářský život co nejvíce stavu normálnímu, očekávaje od toho obecné uklidnění a vzpružení úvěrní a výrobní činnosti. Tak hodlám co nejdříve otevříti opět burzu, aby kursy ukládacích papírů došly pravého výrazu, aby ustálila se míra úroková a snad i zmírnil se nezdravý zjev vysokého rozpětí mezi úroky pasivními a aktivními. Bude-li možno, rád bych uvolnil nějakou ještě další kvotu zadržených vkladů, aby oplodniti mohly činnost výrobní. Tuto pokládám

vedle zabezpečení dostatečné výživy lidu dnes pro republiku naši za nejdůležitější. Jen ona odstraniti může dosavadní nezaměstnanost, zjednati nám potřebné tovary a umožniti nám vývoz do ciziny, od kterého závisí celá naše hospodářská budoucnost. V tom také vidím hlavní podmínku pro konečnou nápravu naší měny, dle toho také měla by se říditi naše politika dovozní a vývozní. Nebál bych se příliš ani přechodného poklesu, třeba bych toho nepodceňoval, hodnoty naší koruny v cizině, na který beztoho mohou vliv míti okolnosti nejrůznější. Nemám přitom dokonce na zřeteli nějaký zájem určité třídy výrobní, vždyť na nějaký vývoz plodin zemědělských není v dohledné budoucnosti žádného pomyšlení, ale jest mi nad jiné důležitějším, abychom měli co jísti, čím se odívati, abychom měli suroviny, na jichž zpracování by naše pilné dělnictvo nalezlo svůj výdělek a náš stát vhodný předmět svého průmyslového exportu. Dále se chci o jedné nesnázi zmíniti, o četných padělkách našich kolkovaných bankovek. Příčinou toho jsou, jak známo, nepřekonatelné technické obtíže, s nimiž okolkovací akce byla spojena a jimž nebylo možno se uvarovati. Ale ve skutečnosti platí i tu, že strach má velké oči a že - mimo Maďary zabranou část Slovenska a mimo cizinu - padělků těch jest daleko méně, než se má za to, a že nějaká panika v tom směru jest naprosto bezdůvodná. Ostatně s výměnou starých bankovek za československé státovky bylo již započato a co možno rychle bude v ní pokračováno, takže stesky v tomto směru stanou se záhy bezpředmětnými a bude jen třeba postarati se o to, aby ti, kdo snad nevinně v držení padělků přišli, nebyli poškozeni. Při tom podotýkám, že bude později nutno dosavadní bankovní úřad přetvořiti v státní banku cedulovou, jak mi bylo uloženo. Rovněž tak příkaz vyvolati v život zvláštní poradní sbor při ministerstvu financí uskutečněním jak možno nejdříve. Velevážené Národní shromáždění ! Obrovská světová válka a pětileté mrhání miliardových hodnot nemohlo zůstati bez těžkých důsledků pro celé lidstvo. Celý svět jest ochuzen a všichni připraveni býti musíme na těžké oběti. Víme, že třeba více pracovati, více šetřiti a více ze svého jmění věnovati na prospěch celé společnosti než dosud. Různé daně, které již byly povoleny a které ještě budou žádány, jsou nutností. Stejně tak dávka majetková, jež bude vzestupná, jejíž výše však bohda nebude taková, aby podlamovala šetrnost, podnikavost a hospodářskou zodpovědnost, bez níž žádný pokrok společenský

není myslitelný. Postihnouti co nejostřeji vysoké zisky ve válce nabyté jest samozřejmým příkazem sociálním. Soupisná akce, která k těmto cílům směřuje, vedena bude energicky dále, aby vyměření dávky majetkové co možno brzy mohlo býti vykonáno.

Naše finanční postavení jest ovšem velmi svízelné. Trpíme miliardovými schodky, k jichž hražení nutno bude co nejdříve opět sáhnouti k úvěru. Válečné události na Slovensku, živelné pohromy a jiné okolnosti situaci tuto ještě zhoršily. Nevíme také, nečeká-li nás ještě v tom směru nějaké nemilé překvapení z mírové konference v Paříži a jak dopadne konečná naše likvidace s bývalým Rakouskem. Jsem si úplně vědom těžké zodpovědnosti a obrovských nesnází úkolu, jejž jsem musil převzíti. Ale neztrácím do budoucnosti naděje. Naše země jest štědrou přírodou i pracovitým lidem tak bohatě nadána, že i toto strastné období dojista šťastně překoná. Chci, pokud a jestliže má fyzická síla k tomu stačí, bez překotných změn a násilných zásahů prováděti v našem státě finanční politiku ne úzkoprse fiskální, nýbrž finanční politiku proniknutou onou vyšší spravedlností, jejímž duchem nesen jest celý dnešní vývoj společenský.

Dokument č.5.

21.červenec 1919 (101.schůze)

... Schváleno uzavření smlouvy s vládou rakouskou o dodávkách uhlí s jedné a v kompenzačních dodávkách s druhé strany ve smyslu návrhu ministerstva obchodu ze dne 6.června 1919 č.22199 a podle bližších podmínek v návrhu tomto uvedených.

Zároveň bylo usneseno, aby ministerstvo obchodu v dorozumění s ministerstvem národní obrany sledovalo dále záležitosti dodávek materiálu uvedeného v příloze A protokolu ze dne 5.června 1919 a podalo ministerské radě zprávu.

Ministr obchodu byl požádán, aby přísně bděl nad tím, aby Rakousko bylo donuceno dodržovati své povinnosti stran kompenzačních dodávek.

O otázce dodávek uhlí do Rakouska a o uhelném hospodářství vůbec rozvinula se debata, na kteréž brali účast všichni přítomní členové vlády.

Ministr veřejných prací podal vysvětlivky ze stanoviska svého resortu a žádal, aby diplomatickou cestou bylo zakročeno u zástupce Dohody ve Vídni, aby upustil od stálého naléhání na vládu Československé republiky ve prospěch uhelných dodávek pro Rakousko.

Ministr obchodu navrhuje, aby veškerá agenda uhelná byla soustředěna v ministerstvu veřejných prací, tedy i smlouvy s cizími státy, pokud se týkají dodávek uhlí z Československé republiky, a aby ministerstvo veřejných prací vypracovalo plán pro hospodaření s uhlím, zejména ve styku zahraničním, a aby zahraniční ministerstvo v Paříži bylo o stavu věci stále informováno.

Prozatím nebylo učiněno v tom směru žádné usnesení a bylo vzato se souhlasem na vědomí sdělení ministra veřejných prací, že ministerstvo veřejných prací vypracuje a předloží ministerské radě zprávu o výsledcích kontroly vedené nad těžbou uhelnou, dále evidence všech uzavřených smluv o dodávkách uhlí do ciziny, o přistavování vagónů v dolech, o akcích směřujících ke zvýšení těžby uhelné atd.

Usneseno, aby byly podniknuty kroky za účelem uskutečnění ujednání uzavřeného s plukovníkem Goodyearem, presidentem americké uhelné mise v Moravské Ostravě, za účelem vyjednávání s vládou rakouskou o dodávkách uhlí a o vzájemných dodávkách kompenzačního zboží a aby diplomatickou cestou u zástupců Dohody ve Vídni bylo naléháno na to, aby tito zástupcové upustili od stálého naléhání na vládu Československé republiky v jednostranný prospěch uhelných dodávek pro Rakousko bez náležitého ohledu na vzájemné nezbytné potřeby Československé republiky co do dodávek kompenzačního zboží, co do vydání vagónů náležejících Československé republice z likvidační podstaty Rakouska atd.

...

Dokument č.6

5.srpen 1919 (107.schůze)

... Vzato se souhlasem na vědomí sdělení ministerstva národní obrany o dosavadních krocích k rozpuštění tzv. sudetenbattailonů a podobných formací a postupu proti příslušníkům těchto formací a ministerstvu národní obrany vysloven souhlas, aby dále přímo jednalo s generálním velitelstvím ve Vratislavi ...

Dokument č.7

12.srpen 1919 (109.schůze)

... Ministr vnitra přednesl nejprve zásady ústavních zákonů o moci zákonodárné a výkonné, načež v debatě, které se zúčastnili všichni přítomní členové vlády, bylo zevrubně pojednáno o sněmovně jednokomorové i dvoukomorové a druhý systém byl přijat do návrhu.

Pokud jde o volby a jmenování do senátu, byl schválen návrh předložený ministrem vnitra s tou odchylkou, že právo volební nemá být vázáno na navržený jednoroční pobyt v obci, nýbrž že o pobytu v obci má platiti totéž jako při volbách do obcí a sněmovny poslanecké, zato však, že má být stanovena podmínka delší (pětileté) státní příslušnosti v Republice Československé.

Na to promluveno o zásadních ustanoveních o svolávání sněmovny a senátu. Návrh ministerstva vnitra byl schválen s dodatkem, že nesvolá-li president republiky sněmovnu do preklusivní lhůty, sejde se sněmovna automaticky.

Při jmenování členů senátu stanovena kontrasignace ministerským předsedou.

Pak bylo jednáno o ústavní zodpovědnosti presidenta republiky a bylo usneseno, že má být stanovena zodpovědnost za "porušení ústavy" místo navrhované "velezrady".

Pokud jde o podání obžaloby (presence při takovémto usnesení) a provedení celého řízení podle zákona o zodpovědnosti jak presidenta republiky, tak členů vlády, byl ministr vnitra pověřen vypracováním podrobnějšího návrhu.

Dále bylo jednáno o zákonu o právech občanských a přitom poukázáno na nutnost brzké reformy zákonů tisku se týkajících. K zákonu o svobodě náboženské bylo dodatkem usneseno, že má býti vyhrazen vládě vliv při jmenování církevních hodnostářů zahraničními představenými církve.

Osnova zákona o krajském zřízení byla probrána v zevrubné debatě a bylo poukázáno na to, že zákonodárná činnost krajských sněmů mohla by vésti k partikularismu. Bylo proto vysloveno přání, aby tato činnost byla omezena pouze na věci místní správy krajské.

Na to projednán byl jazykový zákon a přijaty základní zásady navržené ministrem vnitra s tím dodatkem, že v menšinách jest do minimálního počtu 20% obyvatelů nečeskoslovenské národnosti čítati pouze takové osoby, které jsou příslušníky Československé republiky.

Ministr vnitra byl pověřen, aby na základě výsledků této porady o zásadách předložil podrobné návrhy zákonů ...

Dokument č.8

19.srpen 1919 (110.schůze)

O d ů v o d n ě n í

k osnově vládního nařízení o zrušení výjimečných opatření

Když vláda odhodlala se dne 6.června t.r. vydati nařízení, jímž suspendována byla řada státoobčanských svobod a dán byl podklad k dalším omezujícím policejním opatřením, stál nepřítel hluboko na území Slovenska a v pohraničních obvodech Čech, Moravy a Slezska množily se příznaky, že tamní obyvatelstvo, odcizené státní myšlence československé, pokládá příležitost

maďarského vpádu za vhodnou, aby pokusilo se vzepříti se státní moci popřípadě násilím.

Od té doby se poměry značně změnily. Donucen úspěchy našich zbraní vyklidil nepřítel Slovensko, uzavřel příměří a - jak všechny známky nasvědčují - chystá se přijati podmínky obecného míru. Německo zavázalo se ve Versailles žíti v míru se svými sousedy a Rakousko záhy učiní totéž v St.Germainu. Události tyto nemohly zůstati bez vlivu na obyvatelstvo pohraničních obvodů, které pochopilo bláhovost svého počínání a jeví snahu postaviti se na reální půdu pozitivní politiky.

Tím odpadly důvody, které vládu donutily chopiti se na ochranu ohroženého státu výjimečných opatření. Ministerstvo vnitra neváhá proto ministerské radě předložiti návrh na zrušení vládního nařízení ze dne 6.června t.r. číslo 296 Sbírky zákonů a nařízení ... o omezení svobody spolkové a shromažďovací, omezení svobody tiskové, omezení svobody osobní, zostřený zákaz zbraní atd.

Přesto nelze přehlížeti, že určité závažné předpisy, které dosud měly pro bezpečnost státu praktický význam, pozbudou nyní právního podkladu. Jsou to hlavně ustanovení o c e n z u ř e d o p i s ů , která spočívá ještě dnes na ministerských nařízeních ze dne 25.července a 5.října 1914 č.162 a 269 říšského zákoníku, jakož i ze 7.listopadu 1917 č.379 říšského zákoníku. Bude-li zrušen výjimečný stav, pozbudou také tato nařízení účinnosti a vstoupí v platnost ustanovení článku 10 státního základního zákona, dle něhož dopisy mohou se zabaviti a otevříti pouze dle pravidel trestního řízení; úplně by tedy musila přestati činnost vojenských komisí létacích, které si k cenzuře dávají předkládati pravidelně zásilky do ciziny, a úplně by také zaniklo právo bezpečnostních úřadů státních dávati si předkládati poštu určitých jednotlivců, kteří jsou státu notoricky nebezpečni.

Nelze zamlčeti, že Republika československá tím by upustila od opatření, jež většina z bývalých válčících států dosud zachovává.

Z toho důvodu dovoluje si ministerstvo vnitra doporučiti úvaze ministerské rady ještě druhý text osnovy ..., který je tak upraven, že připouští další cenzuru dopisů.

Rovněž dlužno upozorniti, že odvoláním výjimečných opatření znemožněna bude p r e v e n t i v n í cenzura tisku, takže k potírání velezrádných a podobných projevů zbudou pouze předpisy trestního řádu o objektivním řízení tiskovém.

Dokument č.9

26.srpen 1919 (112.schůze)

... Usneseno požádati ministerstvo obchodu a ministerstvo financí, aby se postarala o úředníky celní a obchodní pro paroplavbu po Dunaji pro Parkany, Komárno, Bratislavu a Děvín.

Vzato se souhlasem na vědomí, že s rudými gardisty, příslušníky československého státu, kteří se zamýšlejí vrátiti z území uherské vlády na Slovensko, ministrem dr.Šrobárem bude od případu k případu zavedeno vyšetřování a učiněno dle okolností rozhodnutí o potrestání nebo amnestování.

Usneseno, aby ministr národní obrany byl požádán, aby vydal rozkaz vojsku, aby šetřilo náboženských citů obyvatelstva na Slovensku, ježto namnoze vyskytly se případy, že se strany vojenských osob nebo oddílů nepředloženými řečmi nebo skutky bylo vzbuzeno v tom směru pohoršení, takže se šíří u obyvatelstva na Slovensku namnoze nespokojenost s československým vojskem nebo dokonce nenávist k němu.

Usneseno, aby ministr pro zásobování lidu dle možnosti vzal v úvahu přání ministra dr.Šrobára, aby se na Slovensku ulevilo od rekvizicí, zejména dobytka, a aby v náhradu přiděleny byly pro konzum konzervy.

Ministr dr.Šrobár žádá, aby byla kompetence ministra s plnou mocí pro Slovensko a celého jeho úřadu a jednotlivých vládních referentů zcela přesně určena. Za tím účelem odevzdal ihned v ministerské radě jednotlivým ministrům přímo zvláštní návrhy dle jednotlivých resortů a požádal, aby příslušná vyjádření k nim byla mu co nejdříve zaslána.

Žádá zároveň, aby presidium ministerské rady požádalo dotčená ministerstva, aby na tyto písemné návrhy vyjádření co nejdříve zaslala.

Vzato se souhlasem na vědomí, že budou zrušeny tyto vládní referáty: pro sociální péči, oba církevní referáty (evangelický i katolický), pro obchod a průmysl, pro pravosudí a pro finance a že úředníci od zrušených vládních referátů budou převedeni do příslušných ministerstev do Prahy za současného předání veškerého materiálu (spisovny atd.).

Zůstanou tedy nadále u úřadu ministra s plnou mocí pro Slovensko v Bratislavě v činnosti vládní referáty pro železnice a poštu a telegrafy (jednotný), pro zemědělství, pro zdravotnictví, pro školství a pro vojenství.

Ministr dr.Šrobár žádá dále, aby generální finanční ředitel na Slovensku Otmar Kvěch byl ze Slovenska přeložen a aby byl jmenován jiný generální ředitel.

Návrh tento odkazuje ministerská rada k posouzení a k dalšímu zařízení ministru financí.

Vzato se souhlasem na vědomí, že ministr dr.Šrobár zřídí kontrolní úřad nad veškerou administrativou na Slovensku za účelem dozoru a inspekce.

K návrhu ministra obchodu bylo usneseno, aby zásobovací ústav pro Slovensko, působící místo zásobovacího referátu, působnost svoji omezil výhradně na zboží státem obhospodařované.

Pokud se týče vládního referátu pro školství, bylo vzato se souhlasem na vědomí, že veškerá školská administrativa zůstane v rukách ministerstva školství, které svoje opatření, zejména jmenování, bude činiti po opatření návrhů ministra dr.Šrobára. Stran referentů dr.Chalupeckého a Jurkoviče a jiných aktuálních otázek dohodne se ministr školství se slovenským vládním referentem pro školství...

Dokument č.10

2.září 1919 (113.schůze)

... Vzhledem k přípisu předsedy výboru Národního shromáždění pro pozemkovou reformu Adolfa Prokůpka stran stanoviska vlády v otázce, které velkostatky a za jakých modalit a kautel budou moci býti konfiskovány pro potřebu státní, resp. pro potřebu půdní reformy za účelem řešení problému náhrady a detailních přídělů půdy, bylo usneseno, aby záležitost tato byla dána na denní pořad příští schůze ministerské rady a aby všem ministerstvům bylo o tom zasláno vyrozumění a ministerstvu zemědělství zvláště ještě žádost za připravení návrhu.

V souvislosti s tím vysloven byl v debatě náhled, aby s urychlením připravována a v život uváděna byla vládou opatření v zájmu obyvatelstva, zejména v ohledu sociálně politickém.

Usneseno požádati ministerstvo veřejných prací, aby v některé z příštích schůzí ministerské rady podalo stručnou a vyčerpávající zprávu o situaci těžby a distribuce uhelné, jakož i o vývozu uhlí, zejména o nynějším stavu ujednání s německým Rakouskem.

Vzato se souhlasem na vědomí, že ministři veřejných prací, železnic, obchodu a zásobování ve čtvrtek dne 4.t.m. budou jednati o aktuálních otázkách s delegáty kovodělníků na poradě k tomu cíli svolané. Celé uspořádání porady převzal ministr veřejných prací.

Provedena debata o událostech vnitropolitických, zejména o situaci na Slovensku, a vzato na vědomí, že v nejbližší době zavítá do Prahy ministr dr.Šrobár, načež ve zvláštní schůzi ministerské rady bude jednáno i o záležitostech slovenských, zejména o podnětu ministra národní obrany, aby k cíli uklidnění vzrůstajícího rozrušení katolického obyvatelstva na Slovensku bylo zahájeno jednání se stranou poslance Hlinky prostřednictvím poslance opata Zavorala nebo jiných politických osobností ...

Dokument č.11

9.září 1919 (116. schůze)

... Ministr financí podal zprávu o společné žádosti několika kaolinových továren na Karlovarsku, podané spolu s dělníky za pomoc státu za tím účelem, aby se umožnil nákup šatstva, prádla a obuvi v ceně 500 tisíc korun pro dělnictvo všech těchto spojených závodů kaolinových a naznačil několik různých způsobů řešení této, se zřetelem na kromobyčejnou nouzi v tomto průmyslu, nutné a odůvodněné akce.

Po provedené debatě, v níž zejména bylo uvažováno o nebezpečí praejudice pro jiné obdobné případy, bylo zásadně schváleno, aby ministerstvo financí v uvážení zvláštní situace kaolinového průmyslu a dělnictva v něm zaměstnaného a hledíc na druhé straně k nepříznivému stavu státních financí, umožnilo opatření potřebných 500 tisíc korun na nákup šatstva, prádla a obuvi pro dělnictvo tím způsobem, že žádajícím závodům povolí až do výše půl miliónu korun bezúročné posečkání daně výdělkové a daně z válečných zisků a za jistých podmínek a předpokladů i autonomní přirážky za bližších modalit ministerstvem financí stanovených, a to do července 1922.

Dále bylo usneseno, že má být stanovena další podmínka, že nákup šatstva, prádla a obuvi má se díti pod dozorem ministerstva pro zásobování lidu a že ministerstvo financí ustanoví pro dotyčné závody vládního komisaře, který by se zúčastnil jednání správních rad...

Dokument č.12

11.září 1919 (117.schůze)

... Ministerský předseda podává zprávu o situaci na Těšínsku a o krocích, které se činí pro dobu po dojití rozhodnutí mírové konference.

President republiky klade hlavní váhu na to, aby po dojití této zprávy byl udržován klid ve vnitrozemí i na Těšínsku a zejména u vojska, a to

důtklivým upozorněním, že Republika československá bude protestovati proti eventuálnímu nepříznivému výsledku a že diplomatickou cestou bude dále ještě jednáno.

Ministr vnitra upozorňuje na znepokojující zprávy o chystaném výpadu polského vojska hned po dojití rozhodnutí z Paříže do území Těšínska, které je obsazeno československým vojskem, a navrhuje, aby hned byla mezispojenecké komisi v Těšíně zaslána telegrafická žádost, aby působila k tomu, aby až do definitivního rozhodnutí otázky těšínské s obou stran nebylo vojensky ničeho podnikáno s tím, že se vláda Československé republiky k tomu zavazuje.

President republiky dává na uváženou, aby zaslán byl telegram také ministru dr.Benešovi do Paříže, aby působil k tomu, aby polské i československé vládě bylo uloženo nepodnikati žádných změn, zejména vojenských kroků,až do definitivního rozhodnutí.

Ministr národní obrany prohlašuje, že učiní ihned potřebná opatření, aby vojsko na Těšínsku udržovalo klid a ničeho nepodnikalo bez rozkazu,a že vyšle na Těšínsko za tím účelem plukovníka Šnejdárka.

Ministr pošt činí podnět, aby sice vojensky nebylo ze strany Československé republiky ničeho podnikáno, avšak aby byla učiněna všechna opatření k zabezpečení proti eventuálnímu vpádu z polské strany.

Ministr financí navrhuje, aby ve schůzi předsedů klubů Národního shromáždění bylo k tomu působeno, aby v případě nepříznivého rozhodnutí nebylo ze strany opozice ničeho podnikáno, co by mělo za následek nebezpečí vnitřního rozvratu.

Ministr národní obrany podává zprávu po stránce vojenské.

President republiky vyslovuje svůj náhled v ten smysl, že nezbude než konečné rozhodnutí mírové konference uznati a jemu se podrobiti, ježto válku s Polskou republikou vésti nelze. Jest nutno působiti na veřejnost a zejména na tisk v tom směru, že vývoj poměrů a diplomatické řešení otázky dopadlo nepříznivé pro Československou republiku a že na tom ze strany Československé republiky nelze ničeho měniti.

Ministr veřejných prací žádá za jasné rozhodnutí vlády, jak se zachová československé vojsko na Těšínsku a zejména má-li udržeti nynější zabrané území proti eventuálnímu výpadu.

Ministr vnitra soudí, že nesmí býti dopuštěn žádný vojenský konflikt s polským vojskem a že vláda Československé republiky musí prohlásiti cestou diplomatickou, že až do konečného rozhodnutí ničeho vojensky nepodnikne.

President republiky sděluje, že takové prohlášení učiní legačnímu radovi polské vlády Wisockému, meškajícímu v Praze.

Ministr dr.Šrobár souhlasí s ministrem vnitra a žádá, aby se se zřetelem na Slovensko jakémukoliv konfliktu s polskou vládou předešlo.

Ministr školství souhlasí rovněž s ministrem vnitra a navrhuje, aby byl vyložen veřejnosti jasně pravý stav věci a aby bylo hned svoláno Národní shromáždění, jemuž by zpráva o rozhodnutí mírové konference, jakmile dojde, byla sdělena.

Oproti tomu však bylo konstatováno, že předsedové klubů Národního shromáždění uvažovali o této eventualitě, avšak usnesli se setrvati při tom, aby schůze Národního shromáždění konala se až v úterý dne 16.září 1919.

Ministr sociální péče rovněž souhlasí s náhledem, že rozhodnutí dohodových mocností nutno se podrobiti, a navrhuje, aby za účelem otevřeného a jasného informování veřejnosti bylo vydáno vládní komuniké o tom, jaké zprávy došly a na čem se ministerská rada pod předsednictvím pana presidenta republiky rozhodla.

Ministr národní obrany sděluje, že bude požádán generalisimus Pellé, aby hned zakročil u francouzského velitele polské armády, aby vojenské kroky nebyly do definitivního rozhodnutí podnikány s tím, že se k témuž československá vláda zavazuje.

Ministerský předseda podává zprávu o stanovisku stran Národního shromáždění v otázce těšínské.

Resumuje usnesení ministerské rady takto:

Ministerská rada se usnáší na tom, aby byla učiněna všechna opatření, aby nedošlo po oznámení výsledku mírové konference k vojenskému konfliktu vojska československého s vojskem polským a za tím účelem vyšle se plukovník Šnejdárek do Těšínska, aby působil k tomu, aby československé vojsko bez rozkazu vlády ani ofenzívně, ani defenzívně ničeho nepodniklo.

Generalisimus Pellé se požádá, aby se obrátil na francouzského velitele polské armády se žádostí, aby polské vojsko ničeho nepodniklo až do de-

finitivního rozhodnutí mírové konference s tím, že československá vláda se zavazuje k témuž.

Vojenská opatření se nebudou činiti žádná, kromě bezpečnostních opatření v zázemí, za účelem zamezení výbuchu z rozrušení lidu.

Bude zaslán telegram ministru dr.Benešovi do Paříže, aby působil k tomu, aby se těšínské území, československým vojskem dosud obsazené, nemusilo hned vykliditi, a to za tím účelem, aby mohl býti udržen pořádek a učiněna všechna opatření.

Mezispojenecké komisi v Těšíně bude posláno oficiální ujištění, že vláda Republiky československé nezamýšlí žádných vojenských kroků proti vládě Republiky polské, a žádost, aby bylo působeno na polskou vládu a na polské vojsko v témže smyslu.

Pan president republiky se žádá, aby toto stanovisko vlády tlumočil polskému legačnímu radovi Wisockému.

Prozatím bude vydáno vládní komuniké pro tisk v tom smyslu, že rozhodnutí ještě nedošlo, a bude-li nepříznivé, není konečným, ježto vláda Československé republiky bude proti nepříznivému rozhodnutí protestovat, takže se bude vyjednávati dále na mírové konferenci ; že veřejnost se žádá o udržení klidu a rozvahy, zejména v tom směru, aby na Těšínsku nebylo nic podnikáno, co by rušivě zasahovalo do průběhu jednání zejména ohledně dolů, zároveň s poučením, že diplomaticky bylo zakročeno v Paříži i u mezispojenecké komise těšínské a u vlády polské a že schůze předsedů klubů Národního shromáždění byla prohlášena za permanentní a rovněž že vláda je v permanenci.

Na upozornění ministra obchodu, že bude nutno pro případ nepříznivého rozhodnutí a vyklizení Těšínska učiniti opatření za účelem odvezení železničního materiálu, prohlásil ministerský předseda, že učiní u ministerstva železnic ihned příslušná opatření ...

Dokument č.13

12.září 1919 (118.schůze)

...Ministerský předseda zahajuje debatu o otázce, jakým způsobem mají být ústavní zákony Národnímu shromáždění předloženy, a dává na uváženou, neměl-li by být pan president republiky požádán, aby předložení ústavních zákonů, sloužících k výstavbě státu, doprovodil poselstvím.

President republiky prohlašuje, že hned není mu možno se o tom vyjádřiti a že bude o této možnosti uvažovati.

Ministr vnitra naznačuje možnost, že pan president republiky ve stejné době bude míti snad podněty k vydání poselství Národnímu shromáždění vzhledem k formálnímu uzavření mírových smluv.

President republiky opětuje, že o otázce této bude teprve uvažovati, a to hlavně v uvážení okolnosti, že poselství nezbytně musilo by se dotknouti problému upravení poměru německé menšiny ve státě, kterýžto problém jest pro Československou republiku nejzávažnějším jejím problémem.

Ministr vnitra naznačuje také možnost, že by osnovy ústavních zákonů byly jím předloženy přímo ústavnímu výboru, čímž by prozatím bylo prohlášení vlády o nich odloženo.

Otázka tato bude v dohodě se stranami Národního shromáždění uvážena a rozhodnuta...

Ministerský předseda zahajuje debatu o otázce, jakým způsobem odpověděti na naléhavý dotaz poslance dr.Hajna a soudruhů stran jednání s Němci.

Vyslovuje náhled, že nebude lze odpověděti vyhýbavě a naznačuje jednu možnost odpovědi v ten smysl: Jednání s Němci o úpravě jejich právních poměrů nebylo dosud vydáno a vláda pracuje na ústavních zákonech. K jednání ovšem dojde.

Po provedené debatě bylo vzato se souhlasem na vědomí, že ministerský předseda interpelantům ve schůzi předsedů klubovních naznačí, že by vzhledem na nynější situaci v otázce těšínské bylo nejúčelnější, kdyby od dotazu bylo upuštěno, přičemž by jim mohlo býti sděleno, co by za nynějších poměrů odpověď vlády mohla obsahovati.

Kdyby k odpovědi přesto došlo, byl projeven souhlas s náhledem ministra vnitra, že není účelno zmiňovati se o chystaných ústavních zákonech, nýbrž prostě a otevřeně prohlásiti, že celá vláda, ministerský předseda i jednotliví členové vlády jednají s Němci stejně jako se všemi ostatními občany státu, přičemž projednávají se otázky všeho druhu (finanční, správní, atd.), a tedy i politické, a že není vůbec ani možno, aby vláda s občany republiky, kteří ji vyhledávají, nejednala.

Pokud jde o upravení právních poměrů Němců ve státě a o jejich účast na životě veřejném, nebylo nic podniknuto, co by právům Němců praejudikovalo, čehož důkazem jest spravedlivý volební řád do obcí, a dále, že československý stát vznikl přičiněním Čechů a Slováků proti vůli Němců, čímž se vysvětluje, že při vybudování jeho nebyli účastni ...

Dokument č.14

17.září 1919 (120.schůze)

...

Státní tajemník Srba zdůrazňuje, že hospodářský plán může obsahovati pouze přibližné odhady, protože jak výtěžek úrody, tak výsledek výkupu i velikost potřeby kolísají. Spolehlivá data budou známa teprve v lednu nebo únoru. Sklizeň v Čechách, Moravě a Slezsku jest nad normálem, o Slovensku není přesných dat, ale počítá se s tím, že samo se zásobí, popřípadě ještě vykáže přebytek.

Spotřeba naproti tomu jest alespoň v maximální výši známa a činí v Čechách, Moravě a Slezsku asi 99.941 vagónů mouky, t.j. přes 129.000 vagónů obilí.

Počítá-li se se soběstačností Slovenska a Karpatské Rusi, zůstává potřeba asi 130.000 vagónů obilí, na kterou vypsáno 52.731 vagónů, takže zůstává schodek téměř 77.000 vagónů. Tento schodek použitím ječmene,částečně i ovsa a kukuřice (pro Karpatskou Rus), snížil by se asi na 57.000 a při dosta-

tečném dovozu rýže, který by nebyl spojen se žádným rizikem, protože rýže prodává se za cenu nákupní, a dovozem masa bylo by lze stlačiti schodek na 35.000 vagónů obilí. Doporučuje se brzký nákup vzhledem ku stoupající tendenci světového trhu a stanovení jednotné ceny pro tuzemskou i cizozemskou mouku. Ke krytí nákladu bylo by lze použíti výtěžku vývozu ovsa, sladu, event. cukru a ovoce.

Zásobovací plán počítá se s obdobím 48 týdnů.

Stanovení jednotné ceny znamenalo by finanční břemeno asi 700 miliónů korun.

President Státního obilního ústavu dr.Viškovský sděluje, že vloni bylo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku spotřebováno 70.000 vagónů domácího obilí, z toho 10.000 vagónů ovsa, dále dovezeno 24.000 vagónů mouky, což odpovídá 28.000 vagónů obilí, čili celkové spotřebě 98.000 vagónů obilí. Dovoz činil tedy téměř 30% spotřeby, peněžní schodek asi 320 miliónů korun.

Letošní zvýšení působeno jest jednak zvýšením spotřební dávky z 8 kg na 12 kg, jednak snížením ceny dovezené mouky. Novinkou jest sjednocení cen spotřebního zboží se Slovenskem a zavedení vývozního monopolu obilního.

Spotřeba celého státu jest 168.000 vagónů obilí (Čechy, Morava, Slezsko - 132.000 proti 88.000 v loňském období), úhrada domácím obilím bez ovsa 96.000 vagónů.

Exportem sladu a ovsa docílilo by se značného výtěžku, protože slad ve výrobní ceně 156 korun prodává se za 80 franků švýcarských za 1 q a oves při výrobní ceně 90 korun za 45-57 franků švýcarských. Kdyby se snížila velkostatkům dodávací prémie, bylo by možno při domácím obilí docíliti výtěžku asi 230 miliónů korun.

Potřeba dovozu vykazuje dle teoretických výpočtů asi 71.000 vagónů obilí, ale revizí zásobených domácností, poskytnutím jiných potravin a částečným vydáváním ovesné rýže a krup lze docíliti podstatného snížení, takže do jara by určitě stačil dovoz 35.000 vagónů. Z toho zajištěno z Jugoslávie 1.000 vagónů mouky, 8.000 vagónů pšenice, od obchodní společnosti založené kapitánem Voskou 4.000 vagónů, od Ampry 3.000 vagónů, z Jugoslávie dalších 9.000 vagónů a z Ameriky 1.000 vagónů. Nákupem z Jugoslávie docílí se značné úspory proti nákupu v Americe (při 10.000 vagónech úspora 150 miliónů korun).

K opatření zboží z Jugoslávie jest nutno opatřiti včas kompenzace cukrem a surovinami, zajistiti pohotovost vojenského doprovodu a umožniti dopravu po Dunaji, což předpokládá jednak organizaci, jednak přikázání uhlí.

Upozorňuje, že značná část vydání vrátí se státu ve formě dopravného (v příštím období vydá Státní obilní ústav na dopravu asi 300 milionů korun).

Ředitel obilního ústavu Suk podává zprávu o vyjednávání v Jugoslávii a podpoře, které se mu dostalo tamním ministrem výživy. Jest možný ještě značný vývoz kukuřice, ale nutno jest postupovati nutně a nabídnouti jako kompenzační zboží cukr, sirky, porcelán, sklo a železniční materiál.

Výsledek dosavadního jednání:

Koupeno 1.000 vagónů mouky za 28 milionů korun československých, doprava bude asi státi 3 miliony korun; nutno učiniti opatření, aby vojenský doprovod byl včas pohotově. Zajištěno 8.000 vagónů pšenice nebo 6.000 vagónů pšenice a 2.000 mouky. Cena pšenice s dovozem bude asi 200 korun. Kompenzace s cukrem děje se dle poměru 1 : 4 1/2.

Upozorňuje na nákupní organizaci jiných států (Rakouska i států dohodových) v Jugoslávii. Jugoslávie potřebuje ještě asi 3.000 vagónů cukru.

V Rumunsku možno získati asi 10.000 vagónů pšenice. Doprava jest nejvýhodnější po Dunaji, což však vyžaduje organizaci dunajské plavby a rychlé uzavření smlouvy o nákupu a dovozu, protože Dunaj jest splavný pouze do ledna. Většina lodního parku dunajského jest v rukou jugoslávských, plavební dráha nebyla po 5 let bagrována, a proto nelze jednotlivé transporty příliš zatížiti.

Ministr zemědělství poukazuje k obtížím, které vznikají nedostatkem pytlů, takže mnohdy zemědělci nemohou potřebné obilí dodati, ač by také ve svém zájmu chtěli učiniti tak co nejdříve. Další obtíže způsobeny jsou malým přídělem uhlí a benzínu pro výmlat. Vyslovuje se proti snížení výkupních cen, protože finanční efekt by naprosto nevyvážil roztrpčení tím vzniklého.

Ministr školství a národní osvěty doporučuje, aby vyživovací plán byl sdělen co nejširší veřejnosti, aby se tak zabránilo nesprávnému posuzování producentů i úřadů ze strany konzumentů.

Ministerský předseda považuje za nejsprávnější cestu informace, když podá ministr zásobování Národnímu shromáždění o zásobovací situaci exposé, o jehož obsahu bude před tím v ministerské radě ještě podrobně debatováno.

Toto řešení bylo jednomyslně schváleno.

Ministr dr.Šrobár vylíčil nynější stav paroplavby po Dunaji a postup anglické a francouzské mise. Zdůrazňuje nutnost, aby do Bratislavy vyslán byl odborník, který by všechny otázky týkající se paroplavby, zejména po stránce obchodní a administrativní, dokonale ovládal.

Ministr obchodu dr.Heidler promluvil o jednání s admirálem Troubrigem, Dunajsou paroplavební společností a bavorským Loydem. Paroplavební společnosti žádají dodávku uhlí, přičemž jest nutno stanoviti pevné kautely, aby uhlí nebylo používáno než k dopravě pro náš stát.

President obilního ústavu dr.Viškovský vrací se k poznámce pana ministra zemědělství o dodávce pytlů zemědělcům a konstatuje, že mlynáři jsou povinni dodávati pytle, a kde jich není, že je zapůjčí Státní obilní ústav. Z Ameriky nabízené pytle nehodí se pro různou velikost a kvalitu k těmto účelům a byly tedy dány do prodeje soukromým účelům.

Ministerský předseda poděkoval na to expertům za podaná vysvětlení a skončil debatu, jejíž výsledek bude předmětem bezprostředně následujícího jednání ministerské rady.

Dokument č.15

18.září 1919 (121.schůze)

... Vzhledem k upozornění ministerstva národní obrany ze dne 14.září 1919 č.j.248 int.z.m. bylo usneseno, aby se vláda obrátila telegraficky na dr.Beneše, aby požádal Nejvyšší radu v Paříži o udělení mandátu k obsazení Valčic československým vojskem i civilní správou, a to z důvodu udržení bezpečnosti a pořádku, a dále aby obyvatelstvo bylo letáky informováno, poskytnuta mu pomoc a veřejní úředníci převzati a placeni již nyní československým státem.

Zároveň bylo usneseno, aby prostřednictvím vyslance v Berlíně bylo vyjednáváno s německou vládou o policejním obsazení příslušných částí Ratibořska.

Usneseno, aby presidium ministerské rady prostřednictvím ministerstva zahraničních věcí učinilo opatření, aby s největším urychlením pro všechny členy vlády opatřeny byly exempláře mírové smlouvy s německým Rakouskem i s Německem ve znění originálním i v německém překladu...

Dokument č.16

22.září 1919 (122.schůze)

... Ministerský předseda zahájil schůzi ve 4.25 hod. odpoledne a požádal ministra obchodu, aby podal referát o návrhu smlouvy s francouzsko-holandsko-českou finanční skupinou o poskytnutí úvěru v obnosu 300 milionů francouzských franků Československé republice a o financování prodeje cukru.

Ministr obchodu přednesl návrh smlouvy, obsažený v přípise ministerstva obchodu ze dne 21.září 1919 č.4183/pres., a vysvětlil a odůvodnil její jednotlivá ustanovení.

Ministr financí sdělil ministerské radě připomínky, které oproti návrhu vznesla cukerní komise, která vyslovuje některé pochybnosti a navrhuje, aby definitivní rozhodnutí o otázce schválení státní zápůjčky, která podle návrhu má býti uzavřena, bylo vyhraženo Národnímu shromáždění, a aby před tím ještě smlouva byla ve svých některých detailních ustanoveních upravena podle návrhů ministerstva financí, jež by byly dodatečně soustavně sděleny a z nichž řadu k vysvětlení ministr financí již ihned naznačil.

Ministerský předseda souhlasí s tím, aby smlouva byla v podrobnostech opravena dle přání ministerstva financí a aby bylo schválení úvěru vyhraženo Národnímu shromáždění ; ve věci klade důraz na to, aby vláda pro ozdravení hospodářského života učinila pro příští rok opatření, aby vývozem cukru najednou byl získán co možno největší úvěr na suroviny.

Ministr veřejných prací soudí, že celá transakce měla by býti provedena zprvu jenom pro nejnutnější částku úvěru,potřebného na suroviny s výhradou pozdějších dalších opatření,a spolu s ministrem sociální péče žádá za vysvětlení, pro které účely a zejména pro které industrie bude tohoto surovinového úvěru použito,a dále bude-li naděje, že vysoký úrok z této zápůjčky bude moci býti skutečně také placen.

Ministr obchodu podává vysvětlení ke všem dotazům a naznačuje suroviny, jež nezbytně musí býti pro jednotlivá průmyslová odvětví zaopatřeny a k jichž získání z ciziny bude v příštím období zapotřebí minimálně oné částky zamýšlené zápůjčky, jež po srážce částky, potřebné pro státní finanční správu, zbude (bavlna, vlna, kůže, kovy, průmyslové tuky, nákup dobytka atd.).

Dále rozpředla se ještě debata, ve které jednomyslně byl projeven názor, že větší úvěrovou transakcí z ciziny mohlo by jednak býti vydatně čeleno nezaměstnanosti, jednak docíleno toho, že by průmysl svým výdělkem umožnil vlastními prostředky další nákup a přestal klásti nové nároky na státní pomoc.

Po stránce formální bylo souhlasně konstatováno, že definitivní uzavření smlouvy vyžaduje vzhledem k úvěrové části smlouvy schválení Národního shromáždění.

Uznáno proto za účelné nyní pouze se rozhodnouti o schválení zásad a pozvati k detailnímu projednání zástupce bankovní skupiny s tím, že ministerstvo financí v dohodě s ministerstvem obchodu podá pak osnovu předlohy pro Národní shromáždění, s čímž spojeno bude projednání ve schůzi předsedů klubů a případné exposé v Národním shromáždění.

Na to byl schválen v zásadě návrh smlouvy s francouzsko-holandsko-českou finanční skupinou o poskytnutí úvěru v částce 300 miliónů francouzských franků Československé republice a o financování prodeje cukru a usneseno, aby československá legace v Paříži byla o tom ihned radiotelegraficky vyrozuměna a zástupci finanční skupiny požádáni, aby za účelem detailního projednání a podepsání smlouvy, jež bude předložena Národnímu shromáždění ke schválení, dostavili se do Prahy.

Ministr financí byl požádán, aby po projednání smlouvy o detailních ustanoveních v dorozumění s ministrem obchodu připravil vládní návrh zákona o zmocnění vlády opatřiti úvěr ve smyslu zamýšlené smlouvy.

Znění telegramu do Paříže bylo ministrem obchodu sepsáno a schváleno a usneseno hned jej radiovou stanicí prostřednictvím zahraničního ministerstva zaslati do Paříže...

Dokument č.17

30.září 1919 (125.schůze)

... Dodávky munice a válečné zbroje z Vídně a Itálie.

Byl přečten referát presidia ministerské rady a na to ministrem financí a ministrem Národní obrany sděleno stanovisko ministerstev financí a národní obrany podle písemných jejich zpráv.

Ministr financí při té příležitosti konstatuje, že situace státu je toho času velmi nepříznivá a žádá, aby na to byl brán zřetel ve všech resortech.

Ministerský předseda vysvětluje, že obě smlouvy, o něž jde, byly v době maďarské invaze narychlo uzavřeny na základě usnesení válečného kabinetu.

Po provedené debatě bylo usneseno, že se smlouvy, uzavřené ve Vídni mezi plukovníkem Albertim za vojenskou misi italskou a sekčním radou dr.Fliedrem za vládu československou 17.7.1919 stran dodávky zbraní a nábojů v ceně 21,515.375 korun a ze dne 1.8.1919 stran dodávky 500 strojních pušek v ceně 6, 912.500 korun v zásadě schvalují s těmito ustanoveními:

1/ Podle přání ministerstva financí a ministerstva národní obrany sluší jednati o tom, zdali by nesplněné části obou smluv nemohly býti stornovány, následkem čehož by nedošlo k převzetí a zaplacení posud nedodaných předmětů.

Bylo usneseno, aby za účelem projednání této záležitosti u ministerstva národní obrany a u ministerstva financí byl povolán do Prahy sekční rada dr.Flieder a témuž dána oběma jmenovanými ministerstvy direktiva k projednání věci s italskou vojenskou misí ve Vídni.

2/ Podle přání ministerstva financí sluší vyjednávati o zaplacení smluvené ceny v německo-rakouských korunách, jež by bylo možno získati úpisy československé 2.státní půjčky v německém Rakousku,o níž se jeví v tomto státě čilý zájem ...

Dokument č.18

10.říjen 1919 (128.schůze)

... Provedena debata o odpovědi vlády na dotaz členů Národního shromáždění Tučného, Buřívala, Pelikána, dr.Vrbenského a společníků o tom, jak dělníci pro své politické přesvědčení násilně jsou zbavováni zaměstnání.

Po projednání celé této záležitosti bylo vzato se souhlasem na vědomí, že po podání písemné odpovědi ministerského předsedy, ministra vnitra, ministra veřejných prací a ministra spravedlnosti ministerský předseda ústně v Národním shromáždění učiní vzhledem k tomuto dotazu prohlášení, že vláda je proti každému případu teroru a že je odhodlána všemi zákonnými prostředky zakročiti k ochraně individuální svobody, že se své strany učiní vše, aby takové politicky i národohospodářsky škodlivé zjevy se neopětovaly, že však musí žádati veřejnost a odborové organizace, aby vzájemnou dohodou vynasnažily se předejíti rozporům a akcím, jichž se dotaz týče.

Vláda ku ochraně individuální svobody občanů použije platných zákonných předpisů ; kdyby však posavadní předpisy k dosažení vytčeného cíle nepostačily, byla by vláda nucena uvažovati o tom, aby Národnímu shromáždění předložena byla nynějším poměrům přizpůsobená osnova zákona, která by zabezpečovala dostatečnou měrou osobní svobodu politického přesvědčení i hospodářské zájmy veřejné ...

Dokument č.19

14.říjen 1919 (129.schůze)

... Usneseno, aby ministerstvo financí při nových tiscích státovek, pokud to bude možno záhy a zejména v nejbližší době, při tisku desetikorunových a dvacetikorunových státovek určitou část vydalo ve slovenské řeči.

Usneseno, aby byla urychlena akce směřující k tomu, aby všeobecně bylo úřady, ústavy atd. v republice používáno znaku legionářského jakožto znaku státního.

Ministr zahraničních věcí byl zmocněn, aby co nejdříve vyslal do Říma k Vatikánu misi vlády československé s obmezenou pravomocí pro projednání určitých otázek, jež určí a k řešení jich direktivu vydá ministerstvo zahraničních věcí v dohodě s ministerstvem školství a národní osvěty, vnitra a ministerským předsednictvem. Účelem této akce jest, aby ze strany Vatikánu vyslána byla vzájemná mise k vládě Československé republiky a aby projednány byly pro ten čas nejnaléhavější otázky: konfiskace církevního majetku, jmenování biskupů na Slovensku, otázka jmenování pražského a olomouckého arcibiskupa, uznání Československé republiky Vatikánem, zahájení diplomatického spojení atd.

Usneseno, aby právní stav, že republika jest " č e s k o s l o v e n s k á ", byl ve všech směrech přiveden k platnosti a aby ve státní správě, v parlamentě, v žurnalistice atd. bylo k tomu působeno, aby stav ten byl bezvýjimečně respektován ...

Dokument č.20

17.říjen 1919 (130.schůze)

... O zásadách pro vypracování zákona o úpravě pracovního poměru byla po přednesení referátu ministrem sociální péče provedena zevrubná debata, které se zúčastnili všichni přítomní členové vlády. Ministr sociální péče podal

zprávu o indiskretním prozrazení obsahu návrhu tisku a sdělil, že nelze vyšetřiti, kým zpráva do tisku byla dána, ježto osnova byla zaslána všem ministerstvům. Oproti znění svého přípisu ze dne 27.září 1919 č.j.23678/III ("Také ministerstvo zemědělství upozornilo na zvláštní poměry panující v podnicích zemědělských") konstatuje, že dle protokolu o meziministerské konferenci konané dne 16.září 1919 zástupce ministerstva zemědělství požádal, aby se připravovaná osnova zákona na zemědělské podniky nevztahovala.

Ministr vnitra souhlasí s tím, aby se jednalo o zákonné úpravě rámcových smluv pracovních a o jisté působnosti mzdových komisí, avšak navrhuje, aby bylo pro ten čas upuštěno od projednávání osnovy o závodních výborech a podílu dělníků na správě a zisku podniků.

Ministr železnic souhlasí se zásadami vypracovanými ministrem sociální péče, avšak žádá za současné splnění předpokladu, že koaliční svoboda a volnost politického přesvědčení a svoboda organizační budou zaručeny a chráněny, a dále za určité vymezení podniků, které mají býti tomuto zákonu podrobeny, a v tom směru navrhuje, aby vyloučeny byly z platnosti zákona podniky železniční a státní dráhy.

Ministři zemědělství a pošt projevují souhlas se stanoviskem ministra vnitra a navrhují, aby od vypracování zamýšlené osnovy bylo prozatím upuštěno, zejména se zřetelem na to, že jest nutno v nejbližší době projednati ústavní zákony a provésti volby.

Ministr školství doporučuje schválení zásad ministrem sociální péče předložených, avšak činí podnět, aby o detailních ustanoveních došlo k dalšímu projednávání.

Ministr obchodu přimlouvá se za přijetí zásad a rozptyluje vyslovené pochybnosti, že průmysl exportní by byl přijetím tohoto zákona ochromen.

Ministr sociální péče vysvětluje, že definitivní znění osnovy zákona nemůže býti vypracováno, dokud ministerská rada nedá zásadní souhlas, aby se další práce konaly na základě určitých přijatých zásad.

Vzhledem k námitkám ministrů vnitra, pošt a zemědělství a financí projevuje souhlas s tím, aby zákon nevztahoval se na zemědělství, dále na podniky již od 20 dělníků, a aby co do detailních ustanovení došlo k projednávání dohodou.

Po skončené debatě bylo schváleno, aby ministr sociální péče ve smyslu jím předložených zásad o úpravě pracovního poměru vypracoval podrobný návrh, aby vzal při tom v úvahu námitky ostatními ministry v rozpravě přednesené a aby osnova byla potom projednána nejprve v užší konferenci zúčastněných ministrů a pak projednána a rozhodnuta v ministerské radě ...

Dokument č.21

24.říjen 1919 (132.schůze)

... Vzata se souhlasem na vědomí zpráva ministra zahraničních věcí o zahraniční situaci, zejména o poměru k republice maďarské a k německému Rakousku a o otázce dodávek uhlí a průvozu jeho Republikou československou.

Po stránce politické byl schválen náhled, aby vláda vystoupila v zahraničních otázkách z posavadní pasivity a zahájila aktivní politiku..

K návrhu ministra zahraničních věcí bylo schváleno, aby ve smyslu přípisu ministerstva železnic ze dne 18.října 1919 č.3141 pres. k žádosti zástupců americké mise vyživovací ve Vídni povolen byl pro tento případ výjimečně převoz 5.000 tun německého uhlí pro Maďarii z Katovic ve vlacích o 50 vozech, které by v Bohumíně vstoupily na území Československé republiky, za podmínek stanovených ministerstvem železnic.

Povolení děje se s výslovným připomenutím, že napříště nebude připuštěn žádný průvoz do republiky maďarské, který by byl určen pro nynější vládu uherskou,a že by bylo lze vzíti v úvahu pouze povolení průvozu pro municipia, kupříkladu město Pešť apod.

Sdělení o tomto usnesení ministerské rady učiní dohodovému zástupci ministr zahraničních věcí, který dá ministerstvu železnic další potřebné vyrozumění stran provedení této akce ...

Dokument č.22

5.listopad 1919 (135.schůze)

... Vzato na vědomí, že se zřetelem na potíže, které se vyskytly následkem posledního nepříznivého převratu počasí v zemědělství, v dopravě a v celém hospodářském životě, bude vydáno prohlášení všem vrstvám obyvatelstva s apelem, aby všechny síly byly vynaloženy k odvrácení pohrom a škod hospodářských. Apel k veřejnosti a ke všem zúčastněným vrstvám vypracuje ministr sociální péče v dorozumění s ministry veřejných prací a železnic a v dohodě s předsednictvem sociálně politického výboru. Toto prohlášení přednese v páteční schůzi (7.listopadu) ministerský předseda a ohlásí nutnost snížení dávky moučné. Toto posléze uvedené opatření odůvodní ministr pro zásobování lidu a prohlášení bude rozšířeno také tiskem.

Vzata na vědomí se schválením zpráva ministra financí o opatřeních, které ministerstvo financí v dohodě s ministerstvem pro zásobování lidu učiní opatřením valut a kompenzací, zejména cukru pro nákupy obilí a mouky z ciziny, zejména z Belgie (celkem 3.500 vagónů) a z Rumunska (Bessarabie) za cukr.

Ministr zahraničních věcí byl požádán, aby u rumunské vlády v této záležitosti intervenoval po bližší dohodě s ministerstvem financí a ministerstvem pro zásobování lidu.

Dále bylo vzato na vědomí, aby ministr zahraničních věcí při své cestě do Paříže a Londýna učinil všechna potřebná opatření za účelem nákupu obilí a mouky v cizině, a dále nákupu surovin potřebných pro průmysl. Bližší podrobnosti budou sjednány ministrem zahraničních věcí a ministrem financí, zásobování a obchodu.

Všechna potřebná zmocnění uděluje ministerská rada jmenovaným ministrům předem.

Zároveň byl požádán ministr zahraničních věcí, aby ve Francii a Anglii učinil všechny kroky za tím účelem, aby připovězené vagóny a ostatní železniční materiál byly co nejdříve skutečně dodány...

Dokument č.23

14.listopad 1919 (139.schůze)

... Vzata na vědomí zpráva ministra sociální péče o jeho intervenci při jednání o narovnání mezi oběma stranami ve stávce úředníků kovoprůmyslových podniků.

Po uvážení výsledku posavadního jednání a se zřetelem na zvláštní význam tohoto průmyslového odvětví usnesla se ministerská rada na tom, že zmocňuje ministra sociální péče, aby při pokračování v jednání, jestliže by pokus o narovnání ztroskotal, oběma stranám prohlásil, že vláda vyžaduje, aby v pondělí dne 17.listopadu 1919 byla práce určitě nastoupena,a že spor bude - nedojde-li k narovnání - rozřešen tím způsobem, že se předloží rozhodnutí rozhodčímu soudu, k jehož zřízení dojde. Za tím účelem byl ministr sociální péče zmocněn, aby z chystané osnovy zákona o úpravě pracovního poměru použil části o mzdových komisích a o rozhodčích soudech a předložil ihned Národnímu shromáždění osnovu speciálního zákona o mzdových komisích a o rozhodčích soudech v kovoprůmyslu.

Rozhodčímu soudu takto zřízenému bude dle potřeby předložen k rozhodnutí nynější spor v kovoprůmyslu se závazností pro obě strany.

Ministerstvem sociální péče bude rozhodčímu soudu předložen jako podklad pro jednání elaborát o tom, na čem už se obě strany při nynějším jednání dohodly (zejména roztřídění dle kategorií, minimální platy, platové stupnice atd.).

Ministr železnic byl zmocněn, aby Svazu československých železničních odborových organizací a spolků, a zejména Spolku československých strojvůdců, který z důvodů organizačních vyhrožuje stávkou, prohlásil, že vláda by nemohla strpěti stávku u železnic a že by se tedy stávkující ocitli v naprostém konfliktu se státní mocí ...

Dokument č.24

22.listopad 1919 (141.schůze)

... Ministr zemědělství vytýká, že v 43 okresech byly provedeny vojenské rekvizice obilí bez dorozumění s ministerstvem zemědělství a odůvodňuje stanovisko svého resortu, že rekvizice takto prováděné jsou pro zemědělce nesnesitelné a že jsou zbytečné. Žádá, aby prováděné nyní vojenské rekvizice byly odvolány a aby napříště k vojenským rekvizicím bylo přikročeno vždy přesně jen ve smyslu usnesení ministerské rady ze dne 24.října 1919, tj. pouze v případech zjevného odporu k odvádění obilí ze strany producentů a po předchozím dorozumění s ministerstvem zemědělství.

Ministr zásobování podal vysvětlení o vojenských rekvizicích a konstatuje, že po usnesení ministerské rady ze dne 24.října 1919 žádné vojenské rekvizice nařízeny nebyly a že ony, jež se právě provádějí, byly nařízeny delší dobu před zmíněným usnesením ministerské rady.

Ministerský předseda sděluje obsah jednání a usnesení širší meziministerské komise pro zásobování ze dne 20.listopadu 1919, týkajícího se otázky vojenských rekvizic..

Protokol o schůzi širší meziministerské komise zásobovací ze dne 20.listopadu 1919 byl vzat se souhlasem na vědomí.

Po provedené debatě o záležitosti vojenských rekvizic obilí bylo usneseno požádati ministra pro zásobování lidu, aby vydal nařízení, dle něhož sluší rekvizice prováděti tím způsobem, že vojenská asistence nebude napříště doprovázetí rekviziční obilní komisaře po všech usedlostech, nýbrž bude připravena vyčkávati na obecním úřadě a přivolána bude pouze v těch případech, kde pro zjevný odpor jednotlivců bude toho zapotřebí.

Do té doby, než nařízení toto bude uvedeno ve známost všech příslušných míst, bude ministerstvem pro zásobování lidu pokračováno v nařízených již rekvizicích posavadním způsobem.

Ministerstvo pro zásobování lidu se žádá, aby na základě zjištěných dat o odvádění obilí předkládalo občasně ministerstvu zemědělství seznam oněch okresů, které zjevně méně obilí odvádějí, než jest danými poměry odůvodněno, za

tím účelem, aby mohlo býti mírnějšími prostředky na okresy ty působeno s prozatímním upuštěním od prostředků nejkrajnějších ...

Dokument č.25

25.listopad 1919 (142.schůze)

... Zpráva ministra vnitra o hnutí horníků na Mostecku a o učiněných opatřeních byla vzata na vědomí a usneseno, že vláda setrvává bezvýhradně na tom, aby veškeré požadavky horníků byly vyřízeny dle platných předpisů a nařízení (paritétní komise) a aby jakákoliv snaha hornictva nelegální cestou se domoci splnění svých požadavků byla v zárodku potlačena. Ministerská rada projevila souhlas s tím, aby ministr vnitra poukázal zemskou správu politickou, aby cestou okresní správy politické a s případným použitím po ruce jsoucí vojenské moci učinila všechna opatření k udržení veřejného pořádku ...

Dokument č.26

2.prosinec 1919 (144.schůze)

... Ministerský předseda sdělil, že mu ministr národní obrany oznámil, že z nařízení předsednictva české strany socialistické ministr Klofáč, dr.Veselý, dr.Heidler a dr.Franke podávají demisi a že oznámení to vzal na vědomí za účelem dalšího zařízení po bližší poradě, která bude průběhem dnešní schůze následovati ...

Pokud jde o demisi ministrů Klofáče, dr.Veselého, dr.Heidlera a dr.Franke usnesla se ministerská rada zahájiti jednání o odstranění příčin konfliktu ...

Dokument č.27

12.prosinec 1919 (147. schůze)

D ů v o d o v á   z p r á v a
k osnově zákona o úvěru 1.500,000.000 franků

Československá republika byla jako samostatný stát nucena kontrahovati u různých cizích mocností dluhy na úhradu mimořádných výloh plynoucích z mocenského postavení říše a z důvodů sociálních. Již koncem předešlého roku byly se Státy severoamerickými učiněny smlouvy o poskytnutí úvěru 7 miliónů dolarů na sibiřskou armádu nynějším panem presidentem republiky Masarykem, později byl pak ministrem zahraničních věcí Benešem se Spojenými státy severoamerickými sjednán úvěr 58 miliónů dolarů na potraviny, pak úvěr 6 miliónů dolarů a 19,500.000 dolarů, a to opět na potraviny a z malé části též na různé vojenské potřeby.

Úvěr Severoamerickou unií nám v celku poskytnutý dosahuje tedy asi 91 milión dolarů. Dle zákona ze dne 10.dubna 1919 č.186 Sb.z.a n. byla vláda zmocněna opatřiti si úvěr na nákup potravin pouze do 54 miliónů dolarů, takže pro zbytek, 37 miliónů dolarů, není ústavního schválení. Vládě nebylo možno sjednati si včas ústavního zmocnění, poněvadž neměla ještě dokladů o dluzích učiněných,a není vůbec ani nyní ještě přesně známa výše vyčerpaných úvěrů, poněvadž americká potravinová mise posud nedoručila vládě Československé republiky konečného vyúčtování.

Vedle tohoto dluhu u Severoamerické unie bylo však nutno hledati ještě další úvěr u jiných mocností. Tak nám poskytla Francie ke krytí závazků z dodávek válečného materiálu úvěr do 110 miliónů franků, Anglie na krytí závazků z dodávek potravin a mýdla obnos 304.116 liber šterlinků a Itálie na krytí závazků z dodávek výzbroje a potravin pro vojsko československé v Itálii obnos 120 miliónů lir, kterýžto však není ještě úplným. Za dodané potraviny bylo Tukovou ústřednou a Státním obilním ústavem naší ústřední státní pokladně dosud odvedeno 684,062.000 korun; podotýká se však, že pro nedostatek jiných hotových prostředků bylo celého tohoto obnosu požito ke krytí běžných výloh.

Kromě těchto již vyčerpaných úvěrů byla právě nyní sjednána smlouva s republikou francouzskou o záloze 100 milionů franků při uzávěrce obchodu s cukrem.

Mimo to lze očekávati ještě další úvěr, který bude smluven ministrem zahraničních věcí Benešem za jeho nynějšího pobytu v Paříži.

Jest dále žádoucno, aby vláda měla v volné dispozici nějakou část pro případ, že převezme ručení za podniky průmyslové k nákupům v budoucnosti. Ručení toto bude nutné z důvodů národohospodářských, neboť jest nezbytností, aby průmysl Československé republiky se povznesl do takové výše, aby měl možnost exportovati a opatřovati si sám tímto exportem valuty.

Shrneme-li tedy úvěry shora naznačené vidíme, že není ústavního schválení pro tyto úvěry: 37 milionů dolarů, 110 milionů franků, 304.116 liber šterlinků a více než 120 milionů lir. K tomu pak přistupuje úvěr nyní sjednaný s Francií 100 milionů franků, dále číselně ještě neznámý úvěr, který při svém nynějším pobytu v Paříži sjedná ministr zahraničních věcí, a pak část, jíž jest nutno vládě dáti k volné dispozici na záruku pro průmyslové podniky chtějící získati v cizině suroviny, zvláště pro průmysl vlnařský, bavlnářský, hedvábnický, na petrolej, olej, benzín, pro tabákovou režii, na strojená hnojiva atd.

Z uvedených důvodů považuje vláda za nutné vyžádati si vedle úvěru, k němuž byla zmocněna shora uvedeným zákonem ze dne 10.dubna 1919 č.186 Sb.z.a n., ještě zákonného zmocnění na další úvěry 1.500,000.000 fancouzských franků nebo částky odpovídající této hodnotě v jiných valutách, případně zákonného zmocnění, aby mohla ručiti za úvěr poskytnutý Bankovnímu sdružení pro československý průmysl na nákupy v cizině.

...

Dokument č.28

23.prosinec 1919 (151.schůze)

... Na základě zprávy ministerského předsedy bylo provedeno jednání o dalších opatřeních, jež jest třeba učiniti po vydání nařízení o rozhodčích soudech dělnických pro spory o vypuzení z práce.

Předmětem jednání byl vznesený požadavek, aby byly vládou dále zahájeny kroky k cíli nahražení tohoto nařízení zákonem a k cíli opatření reparace, tj. zpět přijetí vypuzených do práce a náhrady utrpěné škody.

Ministr sociální péče vyslovil náhled, že podnět k vydání zákona lze vyčkati od Národního shromáždění, jemuž zmíněné nařízení ve smyslu ustanovení zákona ze dne 24.července 1917 č.307 říšského zákona bylo zasláno; sdělil, že pokud případy vypuzení z práce byly zjištěny, byly přiznány podpory v nezaměstnanosti.

Ministr železnic učinil podnět, aby vláda vydala prohlášení, jímž by poukázala na to, že po vydaném nařízení bude ve vhodné době následovati osnova zákona a že bude působeno k tomu, aby poskytnuta byla reparace, tj. aby vypuzení dělníci z práce byli znovu přijati a aby se jim dostalo náhrady utrpěné škody.

Po provedené debatě bylo usneseno, aby ministři spravedlnosti a sociální péče tuto otázku prozkoumali a aby učinili příslušná opatření ve vzájemném dorozumění. Zároveň byl vysloven souhlas s tím, aby v případě potřeby byl ve vhodné formě ze státních prostředků poskytnut přiměřený příspěvek k nákladům spojeným s dotyčnou reparací, a to kromě podpor v nezaměstnanosti postiženým vyplácených ...

Dokument č.29

2.leden 1920 (154.schůze)

... President republiky vyslovil svůj náhled o otázce nastávajícího jednání se státním kancléřem rakouským dr.Rennerem a o příští linii zahraniční politiky Československé republiky, a to ve směru politiky aktivní vůči Rakousku i všem ostatním státům sousedícím s československým státem.

Ministr dr.Beneš referoval - pokud jde o nastávající jednání s dr.Rennerem - o dotyčných poradách v Paříži a Londýně a přednesl výklad o postavení Československé republiky ve střední Evropě.

Co do konkrétních otázek, o nichž bude nutno jednati s dr.Rennerem, přednesl a rozebral ministr dr.Beneš přehled, vypracovaný na základě porad meziministerké konference, konané dne 30.prosince 1919. K tomu přistupuje ještě otázka vzájemného poměru Československé republiky a německého Rakouska se zřetelem na vztah k maďarskému státu.

Zpráva tato, která jest přílohou protokolu, byla schválena jakožto základ nadcházejícího jednání s Rakouskem.

Na to postupně přednesli jednotliví členové vlády svoje připomínky k nastávajícímu jednání se zástupci německého Rakouska a referovali o otázkách, jež k řešení při tomto jednání jsou připraveny, a sdělili stanovisko, jež za každý jednotlivý resort ministr i příslušní referenti budou zastávati.

Tyto referáty, které takto podali ministr unifikace, ministr financí, ministr železnic, ministr pošt, ministr obchodu, ministr zemědělství, ministr veřejných prací, ministr sociální péče a ministr školství, byly ministerskou radou schváleny.

Bylo vzato se souhlasem na vědomí, že ministr zahraničních věcí zařídí, aby meziministerská konference pro provedení mírové smlouvy převzala úkol soustředění veškerého jednání se zástupci německého Rakouska a aby se rozstoupila v subkomise dle jednotlivých věcných a nikoliv resortních hledisek.

Po přednesu všech zúčastněných ministrů vytkl president republiky nutnost, aby vláda podala státům Dohody ve smyslu přednesených zpráv memorandum, v němž by byly vylíčeny možnosti, které se v jednotlivých směrech Republice československé se zřetelem na jednání s německým Rakouskem naskýtají.

Dále vyslovil president republiky podnět, aby ve všech případech, kdy následkem skutečných poměrů Československé republice není možno nějakému závazku převzatému oproti německému Rakousku vyhověti, byla v tom hned německému Rakousku i Ententě podána zpráva s vysvětlením.

Resumé celého jednání formulovali ministr zahraničních věcí a ministerský předseda, kterýž konstatoval, že ministerská rada souhlasí s podnětem, aby vláda zahájila napříště aktivní politiku vůči státům sousedícím.

Přípravy k jednáním s dr.Rennerem provede ministerstvo zahraničních věcí, které povede jednání po stránce politické a dohodne se s ostatními zúčastněnými resortními ministerstvy o otázkách ostatních ...

Dokument č.30

5.leden 1920 (155.schůze)

... Vzato na vědomí sdělení ministerského předsedy, že zákon o závodních a revírních radách při hornictví a zákon, jímž se ustanovují hornické rozhodčí soudy, panem presidentem republiky potvrzeny nebyly pro poslední tři odstavce § 2 zákona o závodních a revírních radách.

Po vysvětleních, podaných ministrem veřejných prací o celém postupném vývinu osnovy zákona o závodních a revírních radách při hornictví a se zřetelem na nevyhnutelnou nutnost poskytnouti horníkům jak spolurozhodování v podnicích, tak podíl na zisku, ježto obojí pokládají za svoji pevnou vymoženost, bylo vzato ministerskou radou se schválením na vědomí, že ministr veřejných prací učiní opatření, aby ještě ve zbývajícím období činnosti Národního shromáždění zákon o závodních a revírních radách byl znovu Národním shromážděním schválen bez nepotvrzených tří posledních odstavců § 2 a znovu panu presidentovi předložen,a dále, že ministerské radě předloží na podkladě jednání ankety horníků a těžařů s největším urychlením osnovu zvláštního zákona o zastoupení zaměstnanců při hornictví ve správě závodů a o formě a výši podílů na

čistém zisku za tím účelem, aby tento zákon mohl býti ještě před skončením činnosti Národního shromáždění ústavně projednán ...

Dokument č.31

9.leden 1920 (156.schůze)

... Zároveň byla vzata na vědomí zpráva ministra zahraničních věcí o situaci v Rakousku a schválen jím zastávaný názor, že při nadcházejících jednáních s dr.Rennerem nejde o všeobecnou smlouvu mezi oběma státy, nýbrž o ujednání o aktuálních otázkách vzájemného styku, uzavřená příslušnými resortními ministry se souhlasem vlády na bázi mírové smlouvy, přičemž dlužno zvláště uvésti, které koncese dobrovolně a až na další povoluje Rakousku vláda československá a navzájem rakouská vláda Československé republice...

Dokument č.32

13.leden 1920 (157.schůze)

... Domácí dělníci sklářského průmyslu, jejichž výživa bez této podpory jest ohrožena, mají býti podporování okresní politickou správou svého bydliště způsobem dříve u demobilizačních výborů obvyklým.

Má se to však díti s vyloučením oněch dělníků domácích, kteří sami s námezdními, jimi placenými silami (dělníky, učni), pracují.

Ohledně podpor nezaměstnaných dělníků továrních (ve sklářských hutích) sluší podle návrhu ministerstva financí poskytovati zaměstnavatelům státem 80% úhradu zákonité výše podpory v nezaměstnanosti vyplácené, přičemž výše dobrovolného příspěvku z vlastních prostředků zaměstnavatele poskytovaného se ponechává vzájemné dohodě jeho s dělnictvem. Podpora tato má býti počínajíc

1.říjnem 1919 vyplácena po uplynutí 14 denní doby nezaměstnanosti od zastavení výroby tzv. lhůty karenční, přičemž však při nezaměstnanosti 4 1/2 dní, čili 38 1/2 hodiny v týdnu, nárok na podporu zaniká ...

Dokument č.33

17.leden 1920 (158.schůze)

... Ministr veřejných prací podal zprávu o stávce horníků na Ostravsku, její příčinách, jakož i o učiněných vládních opatřeních ; na to byl schválen jeho návrh, aby pro obvod uhelné pánve ostravské byl ihned vydán zákaz prodeje lihovin a aby se do Ostravy v nejbližších dnech odebrala komise,sestávající ze zástupců ministerstva veřejných prací, vnitra, zásobování a obchodu, která by na místě samém učinila nutná opatření pro zachování klidu i potírání lichvy a upravení cen nutných potřeb životních.

Ministr veřejných prací byl pověřen, aby se postaral o provedení navržených opatření v dohodě se zúčastněnými ministry ...

Dokument č.34

19.leden 1920 (159.schůze)

... Ministr zemědělství poukázal na to, že obilní kontingenty pro období 1919/1920 byly předepsány bez součinnosti ministerstva zemědělství a že výkupy obilí do vánoc 1919 činily v Čechách 14.000 vagónů, kdežto v tomtéž období v roce 1917 7.000 vagónů a v roce 1918 8.000 vagónů, tedy za daných poměrů jsou relativně vydatné.

Debaty se dále zúčastnili ministr veřejných prací, ministr financí, ministr sociální péče, ministr obchodu, ministr pro zásobování a ministerský

předseda. Poněvadž hlavním důvodem neodvádění předepsaného obilí jest nedostatečný příděl uhlí a benzínu pro výmlat, usnesla se ministerská rada, nemohouc neuznati správnost tohoto důvodu, na tom, že se povoluje pro výmlat přednostní právo na dodávky uhlí a benzínu.

Za účelem zvýšení výkupu obilí byl schválen podnět, aby byly za součinnosti ministerstva pro zásobování lidu zavedeny smíšené komise ze zástupců státních orgánů, Státního obilního ústavu, producentů a konzumentů atd., které by vyšetřily na venkově množství odvedeného obilí, individuální poměry a které by na základě těchto šetření vydávaly přesná nařízení na odvádění.

Oproti těm, kdož by v dané lhůtě přes vyzvání uloženého množství neodvedli, sluší potom důrazně a se vší přísností zakročiti popřípadě s vojenskou asistencí.

Ministerstvo pro zásobování lidu společně s ministerstvem zemědělství věnuje pozornost hlavně uspíšení a zlepšení výkupu obilí u velkostatků ve všech zemích, zejména i na Slovensku.

Ministr zemědělství projevil ochotu působiti ke zvýšení výkupů jednak prohlášeními, jednak prostřednictvím místních organizací své strany, a dále připověděl, že bude uvažovati kromě toho o tom, nebylo-li by možno uvésti v život akci na venkově, která by záležela v tom, že by zemědělci dobrovolně odvedli ihned každý určité kvantum obilí, které by připadlo chudině, dětem apod. ve velkých městech a průmyslových střediskách.

Po sdělení dotyčné žádosti ministra pro zásobování lidu bylo vzato na vědomí prohlášení ministra veřejných prací, že zástupci Státního obilního ústavu poskytne možnost, aby sledoval (nikoliv však kontroloval) rozdělování uhlí a benzínu v ministerstvu veřejných prací, pokud se děje pro potřebu zemědělství.

Vzato na vědomí sdělení ministra financí, že v poslední době zakoupeny z Belgie byly 2.000 vagónů mouky a že se vyjednává o nákup mouky za eventuální kompenzace cukrem se Severní Amerikou, Anglií, Argentinou, Holandskem, Belgií, Jugoslávií, Rumunskem a jižním Ruskem.

Usneseno, že koupě nedostávajícího se množství mouky musí býti hned povolena a s největším urychlením uskutečněna, aby nenastala porucha v zásobová-

ní, ježto jinak by ministr zásobování nemohl ručiti za následky. Ministr financí prohlásil, že v mezích možnosti učiní všechny dispozice k opatření valut, aneb kompenzací.

Pro ten případ, kdyby doprava mouky uvázla, anebo pro jiné překážky nebylo možno zásobování mouky zcela uspokojivě obstarávati, bylo usneseno, aby byl brán zřetel v přední řadě na větší střediska a průmyslové kraje, jejichž obyvatelstvu musí býti výživa vždy zabezpečena popřípadě i na úkor obyvatelstva v čistě zemědělských krajích.

Pokud brambor se týče, bylo vzhledem k tomu, že výtěžek bramborové sklizně poklesl proti předválečnému stavu na polovičku následkem degenerace, usneseno, aby za pomoci státu pečováno bylo napříště o dovoz bramborů na sadbu.

Dále bylo v uznání velkého národohospodářského významu otázky opatření umělých hnojiv pro celou zemědělskou produkci usneseno, aby byla s největším urychlením, a to nejdéle do konce února 1920, provedena akce za účelem nákupu a pozdějšího včasného dovozu dostatečného množství umělých hnojiv, pokud se týče surovin k výrobě jejich z ciziny pro příští rok, a to na úvěr zahraniční za pomoci státu aneb za kompenzace ve vhodné formě.

Pro letošní rok sluší z Holandska včas zakoupiti 1.000 vagónů raných brambor s dodací lhůtou koncem června.

Stran tuků projeven názor, že není takový nedostatek, aby se musilo přikročiti k nákladným nákupům z ciziny.

Ministr obchodu podává zprávu o zásobách textilií a obuvi pro lidovou potřebu a o poradách ve věci konaných...

Zpráva tato byla vzata se souhlasem na vědomí.

Na to provedena debata, na které podíl brali přítomní členové vlády, a v níž zejména učinil ministr veřejných prací podnět, aby akce opatření nemajetného obyvatelstva obuví a ošacením byla provedena alespoň z části z pomoci státní a aby množství 1 1/2 miliónů kusů obuvi, vyhražených v roce 1919 po uvolnění obchodu s kožemi pro lidovou potřebu, zvětšeno bylo ze státních prostředků o 1 milión párů.

Usnesení v tom směru se nestalo a rozhodnutí odloženo na dobu pozdější, až ministerstvo obchodu věc projedná se zástupci kožařského průmyslu.

Vzato se souhlasem na vědomí, že rozdělení zásob lidové obuvi a předmětů lidového ošacení stane se prostřednictvím velkých organizací konzumentských sdružených v ústředí (akční výbor), a to:

1/ Velkonákupní společnost českých konzumních družstev,

2/ Československá jednota malozemědělských a hospodářských družstev,

3/ Ústřední jednota hospodářských společenstev,

4/ Nákupna úřednických družstev (spolků),

5/ Německá velkonákupní společnost konzumních spolků,

6/ Hospodářská jednota.

Rozdělovací plán bude stanoven za spolučinnosti ministerstva obchodu a zásobování.

Zároveň bylo usneseno, aby ministerstvo pro zásobování lidu co možno nejvíce urychlilo akci výroby a rozdělení 1 1/2 milionů párů lidové obuvi, vyhražené na podzim roku 1919, po uvolnění obchodu s kožemi.

Nebylo-li by možno potřebnou lidovou obuv v dohledné době vyrobiti, sluší uvažovati o tom, aby se provedla popřípadě, bude-li to možno, ihned výměna pohotové vhodné obuvi z továren a skladů za kůže vyhražené pro výrobu shora uvedeného 1 1/2 milionů párů lidové obuvi.

Vzato na vědomí, že ministerstvo obchodu i napříště, pokud jde o obuv, bude působiti k tomu, aby se velkým konzumentským družstevním organizacím dostalo přímých dodávek pro členstvo z továrních skladů za původní ceny tovární, anebo aby kooperace taková se vztahovala již na výrobu určitých výrobků pro členstvo z předaných surovin za smluvených podmínek.

O otázce částečného znovuzavedení vázaného hospodářství s kožemi domácí provenience byla provedena rozsáhlá debata, avšak k pozitivnímu výsledku se nedospělo, ježto uznáno bylo stanovisko ministra obchodu, že jednak zachycení těchto surovin tvořících jen zcela nepatrné procento celé potřeby je technicky neproveditelné, jednak že rozdíly v nákupních cenách za suroviny musí dojíti výrazu při celkové kalkulaci každého podniku.

Otázky zásobení obyvatelstva textiliemi a obuví budou ministři zásobování a obchodu intenzívně sledovati a podají ministerské radě po poradě s výrobci zprávu a případné další návrhy.

Dále bylo usneseno, aby ministr obchodu uvažoval o tom, nebylo-li by záhodno připraviti osnovu nařízení o zákazu užívání jemných koží (jako kupř. kozích, ovčích atd.) k výrobě jemné obuvi, čímž by se kůže tyto uvolnily pro průmysl rukavičkářský, který v nynější době trpí velkou nezaměstnaností.

Na dotaz vznesený koalicí, zdali vláda jest ochotna prohlásiti se pro vázané hospodářství předměty spotřeby nejen pro tento rok, nýbrž i pro rok 1921, bylo usneseno, aby ministerský předseda prohlásil, že vláda neuchyluje se od dřívějších svých prohlášení v této věci učiněných a že pokud o ni jde, na nich setrvá, dokud nynější poměry potrvají.

Vzato na vědomí, že k podnětu ministra vnitra se sestoupí zvláštní užší hospodářský komitét ministrů zemědělství, veřejných prací, obchodu, financí atd., který sestaví posudek o hospodářské situaci a o nutných opatřeních, který popřípadě v několika pojednáních bude vydán pro správnou informaci veřejnosti ...

Dokument č.35

27.leden 1920 (162.schůze)

... Vzhledem k tomu, že jednání o branném zákonu v branném výboru pozvolna pokračuje a v podstatných svých částech naráží na obtíže, upozornil ministr unifikace dr.Hodža jménem svým a jménem ministrů dr.Šrobára a Houdka na to, že vzhledem na situaci vzniklou v republice maďarské po volbách a ze zvýšeného ohledu na nutnost zabezpečení ochrany Slovenska má ministerská rada zodpovědný úkol působiti na Národní shromáždění a zejména na strany zastoupené v koalici vládních stran v tom směru, aby najisto do polovice měsíce února 1920, kdy se sejde maďarské Národní shromáždění, byl branný zákon Československé republiky ústavně projednán a vydán.

Jestliže by se tak nestalo, prohlašuje ministr dr.Hodža, že by nebyli s to, aby nadále se zúčastnili ve vládě, a že by byli nuceni vyvoditi důsledky.

K žádosti ministra dr.Hodži bylo usneseno projev tento protokolovati a zároveň bylo usneseno,aby ministr dr.Hodža učinil tento projev také v koalici stran ve vládě zastoupených a aby poslenci ze Slovenska sami osobně v branném výboru a jinak v Národním shromáždění shora uvedený svůj požadavek uplatnili a svůj vliv projevili ...

Dokument č.36

6.únor 1920 (165.schůze)

... Ministr vnitra podal zprávu o přípravách pro vypracování ústavy autonomní Podkarpatské Rusi. Zprávu tuto doplnil ministerský předseda sdělením o průběhu a výsledku porad, konaných v poslední době s předsedou a členy autonomního direktoria Podkarpatské Rusi.

Debaty o této otázce zúčastnili se všichni členové vlády.

Ministr vnitra byl pověřen, aby s urychlením dále pokračoval v přípravách k vypracování základních zásad ústavy Podkarpatské Rusi, a to ve formě zákona, který by tvořil neoddělitelnou součást ústavní listiny a byl tedy změnitelný jen dle platných předpisů o ústavě.

Z průběhu jednání vyplynuly prozatím jakožto pouhé podněty tyto základní myšlenky:

Při vypracování ústavy sluší se říditi ustanoveními smlouvy s čelnými mocnostmi, kterou v tom směru lze vyložiti co nejliberálněji a ve smyslu nejširší autonomie a pravomoci a připraviti popřípadě zatím pouze nejzákladnější zásady jakožto rámcový zákon (o samosprávném sněmu a jeho kompetenci, o guvernérovi, resp. jinak pojmenovaném šéfu správy, atd.), a to na podkladě jednání se zástupci Podkarpatské Rusi, kdežto bližší provedení, doplnění a rozšíření rámcového zákona by zůstalo vyhraženo dodatečným prováděcím předpisům.

Pokud jde o poslance rusínské, kteří budou zastupovati Podkarpatskou Rus v zákonodárném sboru Republiky československé, vyslovila ministerská rada náhled, aby se vyšlo vstříc ještě dále, než stanoví mírová smlouva,a aby tedy

poslanci tito byli plnoprávní se všemi ostatními poslanci. Otázka, mají-li býti tito poslanci voleni sněmem Podkarpatské Rusi nebo voleni přímo - jak se zdá vyplývati z mírové smlouvy - ponechává se rozhodnutí některé z příštích schůzí ministerské rady.

Mezitím bude ministr vnitra všechny v úvahu přicházející otázky studovati, projedná je s ministerským předsedou a s ministrem zahraničních věcí, a dále bude vyžádáno rozhodnutí pana presidenta republiky.

V ústavě Podkarpatské Rusi má dojíti přesného výrazu myšlenka, že právní poměry Podkarpatské Rusi jsou upraveny odchylně od ostatních území a národností ve státě se zřetelem na zvláštní poměr Podkarpatské Rusi mírovou smlouvou založený.

Dále bylo uvažováno o nutnosti, aby některý člen vlády jakožto delegát její navštívil území Podkarpatské Rusi, prozkoumal poměry, vešel ve styk se zástupci národa a aby ministerské radě předložil zprávu a případné návrhy. Agrární reformu bylo by s urychlením provésti jménem vlády. Vojenskou správu bude nutno prozatím až na další podržeti a eventuálně volby odsunouti na dobu pozdější než v ostatních zemích státu.

O předchozích opatřeních, která požadovali zástupci autonomního direktoria Podkarpatské Rusi při nedávných svých jednáních v Praze, prozatím žádné usnesení učiněno nebylo ...

Ministru spravedlnosti se ukládá, aby vypracoval a s největším urychlením předložil vládní návrh zákona, jímž se stanoví přípustnost prohlášení stanného práva ve smyslu předpisů trestního řádu v pohraničních obvodech pro nově stanovený trestný čin podloudných vývozů obilí, potravin a vůbec předmětů spotřeby přes hranice.

Ve všech okresích bude proveden všeobecný výkup obilí, a to do konce března 1920.

Stálý výkupní aparát, skládající se ze zástupců okresního obilního úřadu, zemědělského znalce, z komisionářů a zástupců producentů, zejména místních, a konzumentů bude míti za úkol stanovené kontingenty úplně vykoupiti. K tomu účelu bude předepsána revize všech zemědělských podniků.

V souvislosti s touto všeobecnou výkupní akcí bude provedena ministerstvem pro zásobování lidu v dohodě s ministerstvem zemědělství revize obilních kontingentů.

Nařízení všeobecného výkupu bude předcházeti výzva celé vlády o nutnosti této akce za tím účelem, aby byla co nejvíce posílena pokleslá autorita výkupních orgánů.

Ministerstvo školství se žádá za povolení, aby učitelé, výkupní komisaři, kteří měli dovolenou jen do konce února t.r., byli služby zproštěni až do skončení akce, tj. do konce března 1920.

Pro výkupy tyto se vydá s největším urychlením instrukce, kterouž ve vzájemném dorozumění vypracují ministerstvo pro zásobování lidu s ministerstvem zemědělství. Tato instrukce pro výkupy bude vhodným způsobem publikována.

V těch okresích, jež až dosud nepoměrně málo dodaly, sluší ministerstvu pro zásobování lidu provésti vojenské rekvizice. Jsou to tyto okresy:

V Čechách:

Čáslav, Mnichovo Hradiště, Chrudim, Klatovy, Krumlov, Ledeč, Litomyšl, Mělník, Náchod, Nové Město nad Metují, Prachatice, Přeštice, Roudnice, Sedlčany, Strakonice, Tábor a Tachov.

Na Moravě:

Dačice, Hodonín, Holešov, Hranice, Hustopeče, Kroměříž, Kyjov, Moravské Budějovice, Moravská Třebová, Nový Jičín, Šternberk, Třebíč, Uherské Hradiště a Vyškov.

Ve Slezsku:

Frývaldov a Opava.

K dispozici sluší vojenské správě dáti asi 1.800 mužů; z toho 800 ozbrojených a 1.000 pracovního mužstva. Jest totiž velmi žádoucno, aby vojenská správa nedala k dispozici pouze mužstvo ozbrojené, nýbrž i pracovní, poněvadž opatřování zvláštních pomocných orgánů namísto pracovního mužstva narazilo by na veliké obtíže.

Samozřejmě nesmí býti vojenské rekvizice prováděny šablonovitě, nýbrž v uvedených okresích budiž omezeno vyslání těchto rekvizic na ty obce a v jednotlivých obcích opět na ty zemědělce, kteří neoprávněně neplňují své dodávkové povinnosti.

Provádění rekvizic budiž co nejšetrnější.

Osiv jest nutno při rekvizicích bezpodmínečně šetřiti.

Ministr pro zásobování lidu spolu s ministrem zemědělství přikročí k řešení otázky stanovení prémie tzv. exkontingentní, tj. vyšší ceny za obilí, které bude odvedeno bez donucovacích prostředků tam,kde jest kontingentu dosaženo. Z toho nesmí však vzniknouti praejudic pro cenu obilí z příští sklizně.

Budou prováděny prohlídky domácností všech nesamozásobitelů, kteří se po úřední vyhlášce nevzdají výkazních lístků na chléb a mouku.

Kvota moučná nebude sice nařízením snížena, avšak ponechává se ministru pro zásobování lidu, aby fakticky dle místních poměrů a dle stavu zásob dávku snižoval.

Opatření tato sluší však předkládati ministerské radě ke schválení, a to dle okolností,popřípadě dodatečně.

Obilí, které dodávají zemědělci deputátníkům ve smyslu již schválené kolektivní smlouvy,sluší započítati k dobru,i když převyšuje předepsané dávky. K žádosti ministra pošt přezkoumá ministr zásobování otázku přidělování dávky moučné a chlebové dělníkům ze Slovenska.

Pivovarům dodá se sice přislíbený jim kontingent, avšak dle stavu zásob ječmene nahradí se popřípadě z části zadním cukrem.

Ječmen smluvený pro zahraniční dodávky bude dodán sladovnám v plném množství.

Ministr financí se žádá, aby brzkým poskytnutím potřebné valuty umožnil nákup nedostávajícího se obilí, resp. mouky z ciziny.

K obyvatelstvu sluší vydati proklamaci, v níž by celá hospodářská situace a stav otázky zásobovací byly přesně vyloženy a obyvatelstvo důtklivě vyzváno k pracovní povinnosti, a aby všechny síly napjalo k překonání nynějších nesnází.

Zejména hornictvu buď důtklivě vyloženo, že práce v uhelných dolech nesmí býti v zájmu celého hospodářství nijakým způsobem rušena. Stávky, za které se nepostaví odborové organizace, nebudou trpěny, a ti, kdož budou pro ně agitovati, budou, pokud dle platných předpisů se provinní, stíháni.

Vzato na vědomí, že ministr zahraničních věcí a ministr financí jednají s americkou vládou, zastoupenou americkým vyslancem v Praze, o poskytnutí

státního úvěru amerického na nákup obilí, resp. mouky z Ameriky, jakožto kompenzace za cukr a uhlí dodávané námi Rakousku.

Poněvadž ve sladovnách jest pohotově 3.000 vagónů sladu určeného pro smluvený vývoz do ciziny, bylo k žádosti ministra financí usneseno, aby ministerstvo železnic s největším urychlením se postaralo o to, aby toto množství sladu mohlo býti ihned vyvezeno. Jednání sluší ihned zahájiti s firmou Schenker v Praze, jakož i ostatními zasílatelskými firmami, jímž jest tato doprava svěřena. Provésti sluší akci tuto v zájmu opatření cizích valut bezodkladně za spolučinnosti ministerstva železnic s ministerstvem financí a veřejných prací.

Ministr financí opětně žádal ministra veřejných prací, aby v zájmu státních financí bylo s urychlením dodáno potřebné uhlí lihovarům hospodářským i průmyslovým.

Vzato na vědomí sdělení ministra financí, že ministerstvo financí předloží co nejdříve návrh na zrušení Státního ústavu pro tuky, oleje a mléko, poněvadž nemůže se vykázati přes velkou režii nijakými uznání hodnými výsledky.

K návrhu ministra pošt bylo usneseno, že se povoluje lombard půjčky Národní svobody, která jest v držbě Poštovního šekového úřadu, v částce 500 milionů korun československých u bankovního úřadu ministerstva financí.

Opatření toto povoluje se jakožto naprosto provizorní a ministerstvu financí se ukládá, aby z výtěžku prémiové půjčky částku tuto postupně uhradilo.

Ministr pošt žádá za vyšetření případu konzumu v Domašíně u Vlašimi, kdež hlášen byl úřadům daleko větší počet zásobovaných osob, nežli tomu ve skutečnosti bylo.

Vládní prohlášení vypracují ministři zemědělství, zásobování, financí, veřejných prací, obchodu a ministr sociální péče a bude podáno v úterní schůzi dne 10.února 1920 v debatě o pilném návrhu, podaném v Národním shromáždění o poměrech na Náchodsku.

Jednotliví zúčastnění ministři ihned prostudují otázku ze stanoviska svých resortů, načež v pondělí dne 9.února 1920 odpoledne sejde se komitét, složený z výše jmenovaných ministrů, k sepsání a redakci prohlášení.

Prohlášení toto bude vhodným způsobem publikováno ...

Dokument č.37

23.únor 1920 (169.schůze)

... Ministr financí podal zevrubnou zprávu o finanční situaci státní, o nesnázích, které jsou spojeny s hražením nesmírných výdajů docházejícími příjmy, jež podrobně dle jednotlivých druhů státních příjmů uvedl.

Konstatoval, že v tomto roce bude se státní pokladna nacházeti v opětující se tísni a že nebude s to, aby povinnostem dostála bez použití mimořádných opatření.

Nastínil příčiny této krize, která stupňována je tím, že státní příjmy ze Slovenska jsou velmi nepatrné a že nedostatek peněz nutí banky, aby se domáhaly od státní správy vrácení poskytnutých záloh, a že značná část (1 1/2 - 2 miliardy) oběživých papírových peněz jest thezaurována.

Jako výpomoc naznačuje prémiovou půjčku, pro kterou jest nutno prováděti největší propagaci a která má za účel, aby opatřila státní správě potřebné peněžité prostředky na hražení rozpočtových výdajů, aby posílila důvěru v československý stát v cizině a zároveň dopomohla k lepšímu cenění československé valuty na cizích trzích a k větší ochotě ciziny k poskytování kreditů.

Žádá, aby lihovary opatřeny byly potřebným uhlím, aby bylo možno dosíci za vývoz lihu nových státních příjmů, dále aby se urychlila doprava sladu, určeného pro vývoz.

Upozorňuje na nutnost, aby dle možnosti byly docilovány v rozpočtu úspory a aby výdaje, které nejsou naprosto nutné, nebyly v tomto roce povolovány a činěny, což platí zejména o rezolucích usnesených v Národním shromáždění při rozpočtu na rok 1920.

Žádá, aby byla sestavena zvláštní úsporná komise rozpočtová.

Jako vadu státního finančního hospodaření vytýká, že z politických příčin není německé obyvatelstvo ve státě účastno na úvěrových operacích státních.

Sděluje, že v případě neúspěchu státní prémiové půjčky bude nutno sáhnouti k nucené státní půjčce na základě generální fasse a připraviti osnovu rámcového zákona o dávce z majetku pro ten případ, že by nebyla naděje na vyřízení vládního návrhu zákona o dávce z majetku a o dávce z přírůstku na majetku ještě v tomto Národním shromáždění.

Poukazuje na osnovu zákona o válečných půjčkách a na nutnost, aby prémiová půjčka byla kombinována s uznáním válečných půjček.

Navrhuje, aby byla provedena revize všech smluv na dodání surovin a aby veškeré kompenzační smlouvy probíhaly ministerstvem financí, aby všechny smlouvy o nákup z ciziny, uzavírané ministerstvy, zejména ministerstvem národní obrany, byly předkládány ministerstvu financí a posléze aby přebytky ústředen nebyly ukládány u bank, nýbrž u poštovní spořitelny.

Nutnost provedení revize všech smluv a celého způsobu hospodaření akcentuje u všech ústředen, a zejména, pokud jde o Státní ústav pro tuky, líčí vady, jimiž tato ústředna ve všech směrech trpí, a navrhuje, aby byla usnesena likvidace Státního ústavu pro tuky, všechny nedoplatky upomenuty a do určitého termínu vymoženy a aby všechny jím obstarávané záležitosti byly přeneseny do zvláštního oddělení ministerstva pro zásobování lidu.

Uvádí řadu konkrétních stížností na županské a jiné orgány na Slovensku co do postupu při povolování vývozu a co do poškozování finančních zájmů státních ...

Dokument č.38

28.únor 1920 (172.schůze)

... Ministr železnic podal podrobnou zprávu o situaci v stávkovém hnutí železničních zřízenců v dílnách a o průběhu jednání, které v této věci bylo provedeno ve schůzi stran ve vládě zastoupených.

Sdělil obsah prohlášení, které dle usnesení koalice má ministr železnic se spolupodpisem ministerského předsedy vydati k železničním zřízencům. Přítomní členové vlády připojili k tomuto prohlášení některé poznámky zejména v tom směru, aby nebyl význam nynější stávky železničních zřízenců příliš vyvyšován a aby autoritativní stanovisko vlády došlo výrazu. Po provedené debatě bylo prohlášení navržené ministrem železnic jednomyslně schváleno a vza-

to se souhlasem na vědomí, že je ministr železnic dle připomínek vyslovených v debatě definitivně upraví a pak předloží ministerskému předsedovi ke schválení a k spolupodpisu ...

Dokument č.39

5.březen 1920 (175.schůze)

... Ministr pro zásobování lidu zahajuje debatu o otázce vázaného hospodaření s plodinami zemědělskými z příští sklizně a o cenách jejich a uvádí, že otázku, zda má potrvati, případně ještě utužiti hospodářství vázané nebo zda má býti částečně nebo vůbec provedeno uvolnění obchodu předměty nutné potřeby, dlužno rozhodnouti dle stavu naší valuty, tj. možnosti nákupu v cizině. Jedná se o to, můžeme-li to, čeho se nám nedostává, zakoupiti na trhu mezinárodním, a to za ceny domácím spotřebitelům snesitelné. V této věci rozhodující slovo přísluší ministerstvu financí.

Předpokladem pro uvolnění obchodu zvláště polními plodinami bylo by, aby stát včas opatřil dostatečné zálohy v první řadě obilí a mouky, v druhé řadě tuků, a prodával je obyvatelstvu za snesitelné ceny.

Množství obilí, které by bylo nutno zakoupiti v cizině, neobnášelo by jistě méně než 1 milión tun. Vedle toho bylo by nutno dořešiti otázku příplatku státu na obilí a mouku v cizině zakoupenou a dále musela by býti radikálně rozluštěna úprava platů dělnictva a úřednictva, ježto všeobecné a prudké zdražování živobytí, které by při volném obchodě nevyhnutelně nastalo, musilo by, kdyby předem se mu nečelilo, vyvolati ihned sociální nepokoje katastrofálního rázu. Zavedení například indexů cenových a pohyblivé škály mzdové a služného musilo by býti provedeno předem a při tom všem musil by stát ponechati si úplně v rukou všechno rozhodování o vývozu a značnou měrou i dovozu. Výhodou uvolnění by bylo, že odpadla by ohromná agenda státních úřadů s vázaným hospodářstvím spojená, pracovní síly úřednictva uvolnily by se k naléhavým úkonům jiným, ceny produktů přiblížily by se k cenám světovým, čímž od-

padl by popud k mnoha nekalým manipulacím a zásobování státu omezilo by se v celku pouze na dozor lichevní, organizované dovážení schodku domácí potřeby a zprostředkování mezi místy produkčními a spotřebními v republice.

Bude-li rozhodnuto proti tendenci k uvolnění obchodu, jest nutno, aby vázané hospodářství bylo zesíleno tím, že by byly zabaveny veškeré zemědělské produkty, tedy obilí, brambory, krmiva, olejnaté plodiny apod., a stejně ovšem vázáno i hospodářství nutnými potřebami průmyslovými, látkami, obuví a kožemi, hospodářskými stroji a nářadím, palivem a svítivem a vůbec prostředky pohonnými. Ježto nelze dobře pomýšleti na nějaké násilné rekvizice, musí býti při vázaném hospodářství cenová politika zařízena tak, aby zemědělci měli zájem na odvádění větších množství, např. tím, že kontingenty byly by placeny cenou nižší, a co nad kontingent, postupně cenami značně vyššími. Také to považuje ministr pro zásobování lidu za zvláště důležito, že by zemědělcům byly péčí státu opatřeny důležité produkční prostředky jako umělá hnojiva, stroje a nástroje a že by jim také v souvislosti s odváděním byly dány zvláštní výhody při nákupu oděvních látek koží, obuvi a různých potřeb pro hospodářství a domácnost. Jako naprosto nezbytnou podmínku pro vázané hospodářství státní považuje ministr zásobování, aby Republikánská strana československého venkova vyslovila se pro vázané hospodářství polními plodinami, poněvadž proti jejímu odporu státního hospodářství polními plodinami udržeti nelze.

Shrnuje své vývody, činí ministr pro zásobování lidu následující návrhy:

1/ Veškeré plodiny zemědělské, olejnatá semena a dobytek budou státně obhospodařovány, pokud zvláštními předpisy nebudou částečně uvolněny.

2/ Stanovení cen pro obilniny, řepu, olejnatá semena, brambory, dobytek v relaci ke všem ostatním cenám.

3/ Určení kvoty spotřební jak pro samozásobitele, tak i pro nesamozásobitele a pro skrmení.

4/ Pohraniční kontrola budiž lépe vybudována speciálními orgány s přesnými instrukcemi.

5/ Úprava mezd (kolektivních smluv) zemědělských dělníků.

6/ Nákup 10.000 vagónů obilí, resp. mouky pro srpen a září 1920, a kukuřice, jejíž množství se stanoví dodatečně.

7/ Nákup umělých hnojiv pro zemědělství.

8/ Částečné placení vykoupeného obilí průmyslovými výrobky v přiměřené ceně.

Ministr zemědělství projevuje přesvědčení, že naše nynější krize zásobovací jest toliko přechodného rázu a že v roce 1921 bude při normální úrodě sklizeň taková, že budeme úplně soběstační. Je proti státnímu obhospodařování dobytkem jak hovězím, tak i vepřovým a činí následující návrhy:

Státní obhospodařování v roce 1920 budiž omezeno pouze na žito a pšenici, eventuálně nanejvýše za určitých kautel na ječmen a oves, kdežto ostatní polní plodiny buďtež volny. Rovněž i obchod dobytkem jak vepřovým, tak i hovězím budiž volný. Ceny za polní plodiny buďtež oproti nynějším cenám následovně zvýšeny: řepa o 50%, brambory o 50%, obilí o 100% při dodávce kontingentu, o 200% při dodávce nad kontingent.

Takto upravené ceny poskytnou rolnictvu možnost přiměřeně zvýšiti dělnictvu mzdy, osvobodí rolnictvo od rekvizic, jelikož jich nebude třeba, neboť úprava cen bude míti v důsledku větší ochotu producentů k odvádění plodin, vykoupí se více obilí, což po stránce finanční pro stát znamená velikou výhodu...[1]

---

1) Ani jeden z návrhů nebyl přijat, ale bylo rozhodnuto, že zúčastnění ministři podají v této věci společný návrh.

Dokument č.40

9.březen 1920 (176.schůze)

... Ministr veřejných prací podal zprávu o poměrech, které nastaly v plebiscitním území na Těšínsku a přilehlých částech Ostravska po rozpuštění obecních správních komisí, o stávce tam vznikající, jejích původních a nynějších motivech, jakož i o hnutí na dolech ve Hlučínsku. Po vysvětlení podaném ministrem zahraničních věcí bylo usneseno uložiti ministerstvu vnitra, aby na Ostravsku učinilo všechna opatření, aby byl klid zachován a rovněž i v důlním území na Hlučínsku provésti zesílení bezpečnostních opatření a zároveň apelovati na politické vůdce na Ostravsku, aby z důvodů politických i hospodářských působili k uklidnění a zakončení stávky ...

Dokument č.41

19.březen 1920 (180.schůze)

... Po referátě a doporučení ministra zahraničních věcí bylo vzato se souhlasem na vědomí, že dohodová komise v Těšíně, jež pověřena byla nejvyšší radou pařížskou zajistiti na Těšínsku nestrannou správu a organizovati plebiscit a jež k tomu účelu byla vybavena veškerou potřebnou pravomocí, rozhodla se přijmouti od soudců, úředníků a zřízenců v území plebiscitním slavnostní slib ve znění předloženém vládě československé nótou z 5.března t.r. č.175/5 a usneseno zprostiti tyto úředníky na dobu pravomoci dohodové komise na území plebiscitním (na Těšínsku) slibu, který složili vládě československé.

K upozornění ministra veřejných prací, že šéf dohodové komise plebiscitní Wilton na Těšínsku zamýšlí provésti na Těšínsku různá opatření v hospodaření s uhlím, jež by mohla rušivě zasahovati do celkové soustavy distribuce československé vlády, bylo dle dohody ministra veřejných prací s ministrem zahraničních věcí usneseno, aby ministerstvo zahraničních věcí oficiálně požádalo, aby s provedením zamýšlených opatření, zejména pokud jde o změny v distribuci uhlí a co do uhelné dávky, bylo posečkáno až do 1.května 1920, a to s odvoláním se na to, že jest nutno překonati dříve určité technické obtíže ...

Dokument č.42

30.březen 1920 (183.schůze)

... Ministr sociální péče žádal za zevrubné vyšetření případu použití zbraně proti stávkujícím dělníkům na Slovensku, při čemž 2 osoby byly usmrceny, a to vládní komisí z Prahy vyslanou.

O této události, jakož i o výtržnostech v Dobropůli v okrese českobrodském byla provedena debata, které se zúčastnili zejména ministři vnitra, sociální péče a zemědělství a bylo usneseno, aby jak na Slovensko, tak do Do-

bropůle byla neprodleně vyslána komise sestávající se zástupců ministerstva vnitra a ministerstva sociální péče, která by obě události na místě zevrubně vyšetřila a ihned nařídila, popřípadě ministerstvům navrhla nutná další opatření.

O těchto krocích vlády jest zpraviti veřejnost a přitom zdůrazniti životní zájem státu a všeho obyvatelstva na nerušeném konání prací v zemědělství, pročež vláda má povinnost věnovati těmto zjevům svoji bedlivou pozornost a učiniti potřebné opatření a to tím spíše, ježto došlo v poslední době k ohrožení, ba dokonce zmaření lidských životů a k ohrožení majetku.

Ministerský předseda doplnil podané zprávy sdělením, že v konferenci předsedů klubů byl ohlášen pilný dotaz o události slovenské s požadavkem, aby ministr dr.Šrobár v nejbližší schůzi po svátcích podal odpověď, a dále že se uvažuje o vyslání parlamentní komise vyšetřovací ...

Dokument č.43

14.duben 1920 (186.schůze)

... Po referátě ministra zahraničních věcí a po zevrubné debatě, které se zúčastnili zejména ministři Prášek, dr.Hodža, dr.Winter a Staněk a během kteréž ministr zahraničních věcí podal ke všem dotazům a připomínkám žádaná vysvětlení jak co do vhodnosti znění nóty, tak co do motivů a očekávaných účinků v sovětovém Rusku i u spojeneckých mocností a posléze co do složení příští československé mise chystané do Ruska, byla schválena jednohlasně nóta komisaři lidovému pro zahraniční věci ruské vlády rad Čičerinovi a oficiózní komentář a ministr zahraničních věcí byl pověřen, aby jménem vlády učinil potřebná opatření za účelem sdělení nóty a publikace komentáře ...

Dokument č.44

15.duben 1920 (187.schůze)

... Ministerský předseda zahájiv schůzi sděluje, že považuje za nutné, aby vláda, poněvadž Národní shromáždění splnilo svůj úkol, k němuž bylo povoláno a končí své zasedání, usnesla se podati demisi do rukou presidenta republiky.

Ministerská rada připojuje se k náhledu pana ministerského předsedy a usnáší se podati demisi.

Zároveň usneseno, aby pan ministerský předseda v závěrečné své řeči k Národnímu shromáždění demisi tuto oznámil a pověřen pan ministerský předseda, aby tlumočil poté toto usnesení ministerské rady jménem vlády panu presidentu republiky ...

Dokument č.45

26.duben 1920 (189.schůze)

... Vzata na vědomí zpráva ministra zahraničních věcí o nótě lidového komisaře sovětové vlády ruské Čičerina, došlé jako odpověď na nótu vlády československé.

O obsahu nóty byla provedena debata a vzato se souhlasem na vědomí sdělení ministra zahraničních věcí, že po uvážení situace a po příslušných poradách bude ministerské radě předložen návrh odpovědi vlády československé a návrh na další potřebná opatření.

Pokud jde o odpověď byla kladena váha na to, aby došla opětného výrazu myšlenka, že československá armáda na Rusi a na Sibiři ocitla se v bojích se sovětovými vojsky a orgány, donucena byvší k tomu nutnou sebeobranou ...

Po referátě ministra financí jako správce ministerstva pro zásobování lidu bylo usneseno, aby svolán byl sjezd hospodářských rad jakožto poradní sbor a anketa k tlumočení získaných zkušeností, a to s upraveným programem.

Předpokládá se, že vláda bude míti do termínu konání sjezdu vypracovaný plán pro příští zásobovací období.

Ministr financí jako správce ministerstva pro zásobování lidu byl pověřen, aby učinil potřebná opatření za účelem svolání zmíněného sjezdu.

Schválen návrh ministra financí jako správce ministerstva pro zásobování lidu, aby s největším urychlením vybídnuty byly zemské politické správy, aby okamžitě zařídily vyzvání zemědělců, aby do 3 dnů odvedli, pokud se týče k odevzdání výkupním orgánům ohlásili zbývající přebytky obilí, zejména množství vypadající na snížení kvoty samozásobitelské.

Usneseno, aby bylo vydáno provolání vlády k zemědělcům, jímž se vysvětlí dočasný kritický stav zásobování obyvatelstva moukou s vybídnutím, aby ihned s největším urychlením k odvrácení pohrom veškeré přebytky obilí odvedli a dopomohli tak k udržení zásobení obyvatelstva, než dojdou dovozy z ciziny.

Provésti toto usnesení a zejména vypracovati provolání a určiti způsob podepsání za vládu přísluší ministru financí, jakožto správci ministerstva pro zásobování lidu v dohodě s ministrem zemědělství.

Současně však uloženo ministerstvu pro zásobování lidu, aby ihned provedlo všechny přípravy k znovuzahájení úspěšného, rychlého provádění akce výkupu posud neodvedeného obilí a zbývajících obilních přebytků a aby při tom vzhledem k posavadním zkušenostem byla hlavně kladena váha na to, aby výkupní komise složeny byly, pokud jde o důvěrníky, z odborně k tomu povolaných a důvěry požívajících osob, vesměs pečlivě vybíraných, a aby úzkostlivě vystříháno se bylo vysílání osob, jichž předchozí život a způsob jednání jsou toho rázu, že ku škodě celé akce roztrpčují zúčastněné kruhy zemědělské.

Vzhledem k tomu, že jest nutno počítati v nejbližších týdnech s velikou tísní v otázce zásobování obyvatelstva moukou a bude nutno prováděti přísné výkupy obilí u zemědělců, bylo usneseno doporučiti ministerstvu pro zásobování lidu, aby věnovalo bedlivou pozornost provádění předpisů vydaných o zákazu výroby a prodeje bílého pečiva v živnostenských podnicích, zejména

v restauracích, kavárnách, obchodech atd. a zpracování mouky v živnostech cukrářských, a dále aby skutečně provedlo v potřební míře prohlídky u nesamozásobitelů, u nichž jest podezření velikých zásob mouky.

Pro ten případ, že by zásobovací tíseň se stupňovala do příliš nepříznivých rozměrů, byl ministr vnitra požádán, aby uvažoval o vhodných opatřeních k tomu cíli, aby byly omezeny zbytečné zábavy, nesnášející se s vážností situace, zejména aby uvažoval o dočasném zkrácení policejní hodiny ...

Dokument č.46

4.květen 1920 (190.schůze)

... Ministr financí jako správce ministerstva pro zásobování lidu poukázal nejprve na veliké obtíže v zásobování, způsobené poruchami dopravními, a to hlavně stávkou na Labi a nedostatečným přistavováním vagónů pro dovoz potravin i pro vývoz lihu, sladu a cukru. Zejména pro nejbližší dobu jest vypraviti dostatečný počet vagónů, resp. vlaky pro dovoz mouky a obilí ze Švýcar a z Holandska.

Na to podal ministr financí zevrubnou zprávu o stavu uzavřených i projednávaných nákupů potravin a vůbec o zásobovací situaci v nejbližších měsících, o finančních operacích s nákupem potravin souvisejících, zejména o jednání, jež jest zavedeno se zřetelem na úmluvu Švýcarska s rakousko-uherskými bankami a cukerními úřadovnami z roku 1917, kterou sukcesivní státy za závaznou neuznávají, o získání půjčky 46 milionů švýcarských franků a 300 milionů korun za dodávku 4.000 vagónů cukru z příští kampaně Švýcarsku za cenu 230 švýcarských franků a za bližších modalit ministerstvem financí po dalším projednání schválených a o použití části cukru, vyhraženého dosud Francii a Rakousku k nákupu mouky.

Ministerská rada pak, vzavši zprávu se souhlasem na vědomí, učinila tato usnesení:

1/ Schváleno, aby z 10.000 vagónů cukru, jež mají býti dodány dle smlouvy Francii, bylo 500 vagónů dodáno až z příští kampadě, a dále aby 500 vagónů, určených pro Rakousko na základě kompenzační smlouvy, která Rakouskem nebyla přesně splněna, prodáno bylo Americe a peněz takto získaných aby bylo použito pro nákup mouky. Při tom bylo výslovně konstatováno, že v případě nutnosti dřívějšího dodání všeho cukru prodaného Francii nebo Rakousku bude nutno sáhnouti na cukr určený pro domácí spotřebu a že tedy vláda přejímá zodpovědnost za případné poruchy v tuzemském zásobování cukrem pro případ, že by nemělo jednání s Francií a Rakouskem příznivého výsledku a shora zmíněných 100.000 q (tj.1.000 vagónů) muselo býti vzato z rezervy pro měsíc říjen 1920.

2/ Ministerstvu pro zásobování lidu se ukládá, aby v dohodě s ministerstvem financí a obchodu vypracovalo plán nákupů potravin z ciziny, hlavně obilí, mouky, rýže atd., na jehož podkladě by se ihned zahájila jednání o nákup a dovoz.
Hlavní zásady tohoto plánu jest předložiti v příští schůzi ministerské radě, která o této věci pojedná na počátku schůze. Zároveň bude také podán obrys zásobovacího plánu pro domácí produkci.

3/ Vzato na vědomí sdělení ministra veřejných prací, že rafineriím cukru přidělí 500 vagónů uhlí na zpracování 50.000 q suroviny původně pro rakouský kontingent určené ...

Dokument č.47

7.květen 1920 (191.schůze)

... K návrhu ministra zahraničních věcí bylo usneseno, že se plná moc, udělená ve smyslu usnesení ministerské rady ze dne 2.ledna 1920 panu Janu Masarykovi, chargé d'affaires Československé republiky ve Washingtoně, a zakládající právo, aby jménem vlády Československé republiky podpisoval finanční obligace týkající se vydání na repatriaci sibiřské armády, která

byla podle usnesení ministerské rady ze dne 24.února 1920 rozšířena v ten smysl, že se mu uděluje všeobecná plná moc, aby jménem Republiky československé podpisoval obligace týkající se úvěrů republice poskytnutých, rozšiřuje ještě dále výslovně na právo podepisovati jménem Republiky československé obligace týkající se úvěrů na zaopatření mouky a jiných potravin a životních potřeb.

Ministr zahraničních věcí byl zmocněn, aby rozhodnutí toto ihned sdělil vyslanci Spojených států severoamerických se žádostí za další opatření.

Vzata se souhlasem na vědomí zpráva ministra zahraničních věcí o postupu evakuace Podkarpatské Rusi rumunským vojskem a o zřízení smíšené komise československé a rumunské za účelem řádného provedení vyklizení.

Schválen podstatný obsah připravené nóty lidovému komisaři sovětové republiky ruské, jakožto odpovědi na obě jeho poslední nóty, jednající jednak o domnělém tvoření ukrajinské brigády, jednak o otázce navázání styků.

Ministr zahraničních věcí byl zmocněn, aby definitivně vypracovanou nótu ihned odeslal. Vzato na vědomí, že vyslání mise do Ruska stane se po návratu ministra zahraničních věcí z Paříže.

Zároveň byla vzata na vědomí obšírná zpráva ministra zahraničních věcí o situaci v Polsku, Ukrajině a Rusku.

Při té příležitosti podal ministr zahraničních věcí na učiněný dotaz vysvětlení o faktickém (nikoliv mezinárodním) stavu pobytu zástupců bývalé všeruské vlády Kolčakovy a samostatné republiky ukrajinské v Praze.

Dále rozvinul plán, který zamýšlí ministerstvo zahraničních věcí uskutečniti v otázce pobytu ruských emigrantů v Československé republice...

Dokument č.48

14.květen 1920 (192.schůze)

... Ministr dr.Šrobár podal zprávu o zakládání dělnických rad v některých městech na Slovensku, a to hlavně maďarskými státními příslušníky.

Bylo usneseno, aby proti dělnickým radám bylo zakročováno v případech, kde si osobují veřejnoprávní funkce, zasahují do úředních opatření anebo jinak porušují pořádek.

Pokud jde o jednotlivé členy dělnických rad, kteří jsou cizími státními příslušníky, jest proti nim v případě nutnosti zakročiti jako proti obtížným cizincům.

Dále sdělil ministr dr.Šrobár, že na Slovensko, a to hlavně do větších měst (Bratislavy, Košic, Lučence aj.) a do lázeňských míst obrací se značný přistěhovalecký proud z Maďarska, který působí stížení situace zásobovací, hospodářské (nezaměstnanost) i politické a národnostní.

Bylo usneseno, že vláda trvá zásadně na stanovisku benevolentní pohostinnosti, kterou při všech politických přesunech v Uhrách zachovávala, že však jest za daných poměrů nutno, aby delší pobyt na území Československé republiky byl cizincům dovolen pouze v odůvodněných případech a po prozkoumání konkrétních okolností kompetentními orgány. Provedení tohoto usnesení náleží ministerstvu vnitra ...

Dokument č. 49

18.květen 1920 (193.schůze)

... Ministr zemědělství podal zprávu o mzdovém hnutí mezi zemědělským dělnictvem, kterého nezodpovědní jednotlivci zneužívají k nepřípustné demagogické agitaci proti zemědělcům, jež ohrožuje klid a osobní i majetkovou bezpečnost na venkově a v důsledku toho i zásobování obyvatelstva a veškeren národohospodářský život.

Po provedené debatě, do které zejména zasáhli ministři vnitra, veřejných prací a financí, bylo jednohlasně usneseno požádati Republikánskou stranu československého venkova a obě hlavní strany dělnické, aby co nejrychleji svolaly zástupce svých organizací a svého tisku, vysvětlily jim skutečnou situaci a působily ke klidnému dorozumění obou zájmových skupin.

Po informování jednotlivých stran bude svolati s největším urychlením společnou poradu organizací i tisku všech jmenovaných stran a zdůrazniti opět nutnost udržení klidného vývoje a pořádku.

Bezodkladným provedením akce byli pověřeni pokud jde o R epublikánskou stranu československého venkova ministr zemědělství a pokud jde o Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou ministerský předseda a ministr veřejných prací ...

O b s a h

strana

strana